

forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 02 2022

Læsefællesskaber

※ Fra bog til levende billeder ※ Kursuskatalog efterår 2022 ※

Solo

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

Det er ikke første gang, jeg bringer de konkurrenceretslige restriktioner på bane i en leder. Det er et kardinalpunkt for os at få politikere og myndigheder til at forstå, at vi må have lov at benytte gængse virkemidler som kollektive aftaler og vejledende takster til at forbedre vilkårene for standen uden dermed at have dannet noget, der blot minder om et kartel.

Den enkelte illustratør, forfatter eller oversætter er teknisk set en svag part i forhandlingen med udgivere og arrangører. Det samme gælder andre freelancere på et arbejdsmarked, hvor stadig flere falder uden for det bekvemmelige skel mellem lønmodtager og arbejdsgiver. Inden for kunst og kultur, men også inden for journalistik, forskning, undervisning og kommunikation er titusindvis af mennesker løstansatte freelancere, der beskæftiger sig selv. Det vil altid være forbundet med usikkerhed at arbejde sådan. Det foregår uden styrthjelm og knæbeskyttere, og det kræver en vis risikovillighed. Alt det er vi helt med på. Sådan skal det være. Vi skal nok selv finde ud af det. Men det kan ikke være rigtigt, at de konkurrenceretslige restriktioner, der som noget helt selvfølgelig rummer undtagelser for fastansatte lønmodtagere, aktivt skal forhindre os i at forbedre vo-

res egne vilkår ved hjælp af de aftaler, anbefalinger, retningslinjer, vi nu engang kan komme igennem med.

Heldigvis er der for tiden opbrud i hele forholdet mellem arbejdsmarked og konkurrenceret. Både i Europa og i Danmark. For nylig meldte EU-Kommissionen ud, at den ikke vil gribe ind over for kollektive aftaler mellem forfatterstanden og dens aftalepartnere. Kulturelle og kunstneriske freelancere betragtes som omfattet af samme undtagelse fra konkurrenceretten som klassiske lønmodtagere. Ligeledes er der på europæisk plan blevet udarbejdet flere rapporter om problemet, som anbefaler et mere progressivt syn på konkurrenceretens forhold til arbejdsmarkedet. Dansk Forfatterforening har naturligvis været direkte og indirekte involveret i flere af dem.

Også i Danmark er noget i gære. "Atypisk beskæftigelse er i fremvækst," hedder det fra Beskæftigelsesministeriet, som netop har bestilt en ekspertundersøgelse af området i lyset af de nye europæiske vinde. Rapporten taler for en justering af forholdet mellem konkurrenceretten og arbejdsmarkedet. Dansk Forfatterforening opfordrer i lighed med andre organisationer til, at der skabes klar hjemmel til, at også freelance kan forhandle kollektive aftaler uden at komme i karambolage med konkurrenceretten. Det er kun rimeligt og helt legitimt. Og det lader der til at være voksende forståelse for. ✖

Forfatteren

ISSN 0105-0753
 Nr. 02-2022, 81. årgang
 Udgives af
 Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:

Morten Visby

Redaktør:

Lene Møller Jørgensen
 redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:

Lene Møller Jørgensen, Birte Kont (S),
 Anne Zenon (S-suppl.),
 François-Eric Grodin (DOF),
 Jette Rydahl (BU),
 Sally Altschuler (BU), Linda Karen
 Prah Jørgensen (L), Cindy Lynn Brown
 (L), Tomas Björnsson (Ill.),
 Line Malling Schmidt (Ill.-suppl.),
 Thomas Dickson (F).

Grafisk design:

salomet grafik/Mette Salomonsen
 og Pernille Kleinert.

Grafisk tilrettelæggelse

salomet grafik/Mette Salomonsen

Forsideillustration:

Peter Hermann

Tryk:

Plum Tree Press

Indsendte bidrag dækker ikke
 nødvendigvis redaktionens
 holdninger.
 Eftertryk af artikler er tilladt med
 kildeangivelse.
 Eftertryk af illustrationer er ikke
 tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange
 årligt. Abonnement tegnes
 gennem Dansk Forfatterforening,
 pris: kr. 525.

Deadline til dette nummer var 27. april
 Udgivelse: 30. maj

03-22 Deadline: 19. august
 Udgivelse: 16. september

04-22 Deadline: 10. november
 Udgivelse: 8. december

Småt & godt

4-5

TEMA

Læsefællesskaber

6-13

Fra bog til levende billeder

14-17

Forfatteren og forskeren

18-21

Forfatter, brug din stemme

22-23

Frit Rum

24-25

Sagen om Sara Omar

26-29

Uden humor er det svært at trække vejret

30-32

Kursuskatalog efterår 2022

33-36

Juristen

37

Kalender

38

Portfolio

Signe Kjær

Bagsiden

PETER HERMANN har tegnet forsiden. Han er illustratør, uddannet fra The Kubert School i USA og Designskolen Kolding. Han tegner illustrationer til børne- og ungdomsbøger, bl.a. *Bille og Bjørn* og *Martin Luther*, samt til magasiner og aviser og har også udført retssalstegninger.

LYRIK

Prins Henrik Prisen – ny, stor hæderspris til en lyriker

Prins Henrik Prisen på 300.000 kroner bliver Danmarks største litteraturpris. Den er en anerkendelse af en lyrikers samlede kunstneriske virke og indstiftet af Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere. Prins Henrik var selv lyriker og udgav flere digtsamlinger, og i hans navn skal lyrikken hædres.

I juryen sidder forfatter Signe Gjesing, forfatter Morten Søndergaard og lektor Jørn Erslev Andersen. Prisen sponsoreres af AVK Holding, og sammen med pengene får modtageren statuetten Fabeldyr, der er skabt af Prins Henrik.

Hendes Majestæt Dronningen overrækker prisen ved en reception i forbindelse med Prinsens fødselsdag lørdag d. 11. juni. ✨

ABRIKOSTRÆER

En lyd- og naturroute til ære for Inger Christensen findes nu – i Vejle

Danske Digterruter har åbnet en vandretur i Vejle til ære for Inger Christensen, der boede i byen, fra hun blev født i 1935, til hun afsluttede gymnasiet. Mens man vandrer i hendes fodspor, kan man lytte til fortællinger om digteren, oplæsning af hendes digte og flere sange. ✨

HÆDER

Årets legatmodtagere fejres med bobler i Strandgade 6 fredag d. 24. juni kl. 16-18 – alle er velkomne

Hæderslegaterne går til en række navne, som har ydet en særlig indsats for litteraturen.

Ane Bjørn modtager Harald Kid-

de og Astrid Ehrencron-Kiddes Legat.

Bjørn Rasmussen modtager Albert Dams Mindelegat.

Dorrit Willumsen modtager et legat fra Adam Oehenschlaeger, Emil Aarestrup, Herman Bang og Johannes Ewald Fonden.

Ursula Andkjær Olsen modtager Aarestrupmedaljen.

Thomas Harder modtager DFF's Hæderslegat.

Arne Herløv Petersen modtager legat fra Henrik Pontoppidans Mindefond.

Halfdan Pisket modtager legatet fra Fonden Leo Estvads Legat.

Og Katrine Øgaard Jensen modtager Kjeld Elfelts Mindelegat. ✨

LITX

Japansk litteraturvandring i Aarhus

Oversætter Mette Holm og den japanske forfatter Sayaka Murata inviterer på en vandring gennem Aarhus, der gør dig klogere på japansk litteratur og kultur. Sayaka Murata læser op fra sin roman *Døgnkioskmennesket*, og Mette Holm læser op og giver en introduktion til japanske forfattere som Yoko Tawada, Haruki Murakami, Hiromi Kawakami og Sayaka Murata undervejs.

Byvandringen er på cirka 6,5 km, og det er d. 13. juni 2022, kl. 9.30-13.30.

Se mere om LitX i Aarhus under kalenderen på side 38. ✨

Jeg skriver hver dag, men sjældent mere end to til tre timer og allerhelst om morgenen, tidligt på dagen. De første tre-fire år efter

Forfatterskolen prøvede jeg at skrive i lange, sammenhængende perioder, adskillige timer om dagen, jeg tog på skriveophold og den slags. Jeg troede, at det var sådan, man gjorde som forfatter, bare skrev og skrev. Men det fungerer ikke for mig, sådan arbejder jeg ikke, jeg skriver hellere i korte, intense forløb.

FOTO: FRIDA GREGERSEN

Kristina Nya Glaffey er Dansk Forfatterforenings nye kursussekretær. Mød hende på side 30.

FORSIDELLLUSTRATION AF PETER POCLAGE

ANTOLOGI

46 forfattere og digtere, illustratører og billedkunstnere udgiver bog

Os hervedefra hedder bogen, der er skrevet i anledning af forfattergruppen stORDstrømmens ti-års jubilæum i år. Skribenter og billedmagere fra Lolland, Falster, Sydsjælland og omkringliggende mindre øer fortæller erindringsglimt om oversvømmelser, vejje med udsnattede roer og mælassetåger fra sukkerfabrikkerne. Der er sonetter, haikudigte, salmer og krimitekster – alle med strømtråde på kryds og tværs gennem det tidligere Storstrøms Amt. ✖

STATISTIK

Bogen står stærkt i danskernes medieforbrug

2021 var et godt år for bogsalget – det viser en overordnet statistik fra interesseorganisationen Danske Forlag, der har 79 medlemmer fra bogbranchen. Det afliver myten om den fysiske bogs død,

siger formand for Danske Forlag og adm. direktør for Gyldendal Morten Hesseldahl i en pressemøde.

Bogen står stærkt i danskernes medieforbrug, siger han, på trods af alle spådomme om, at gaming, streaming, podcasting, sociale medier og tv-serier og techgiganter vil tage helt over.

De danske forlag omsatte i 2021 for 1.920 millioner kroner, og det er en stigning på 76 millioner i forhold til 2020. Stigningen gælder både trykte og digitale bøger – dog tydeligst på det digitale område, hvor omsætningen er steget med 14 procent. Det rykker dog ikke ved den fysiske bogs markedsandel, der er på cirka 71 procent. ✖

FOND

Søg støtte til litteraturprojekter, der fremmer læselyst

Fonden DBK har en pulje på 350.000 kroner, som alle med en idé til et nyt, innovativt litteraturprojekt kan søge. Kravet er, at projektet er med til at fremme læseglæden og kendskabet til litteratur.

Privatpersoner, offentlige og private virksomheder og organisationer opfordres til at søge om hel eller delvis finansiering af spændende idéer inden for bogen og fortællingens verden.

Der er ansøgningsfrist torsdag d. 23. juni 2022.

Læs mere på DBK.dk under Om fonden. ✖

SPØRGSMALE

Nyt fra bestyrelse og generalforsamling

Dansk Forfatterforening har lejet en stand på Bogforum 2022, d. 4.–6. november.

Standen er tænkt som et samlingspunkt for medlemmerne og en præsentation af foreningens mangfoldighed udadtil. Repræsentanter for de faglige grupper beslutter i fællesskab, hvordan standen skal se ud, og hvilke arrangementer der skal foregå, ligesom de sørger for bemanning og praktik omkring standen.

På generalforsamlingen spurgte et medlem til retssagen om Arne Herløv Petersens dagbøger. I forbindelse med en sigtelse efter den såkaldte milde spionageparagraf mod forfatteren i 1981 kopierede Politiets Efterretningstjeneste hans dagbøger og andre private dokumenter. Sigelsen blev senere frafaldet, men PET beholdt materialet, som i dag ligger i Rigsarkivet, hvor bl.a. forskere har adgang til og mulighed for at offentliggøre dele af det i forbindelse med artikler og bøger. Det er en krænkelse af Arne Herløv Petersens ophavsret og privatlivets fred, mener Forfatterforeningen, som i 2019 fik fri proces til at føre sag mod PET og Rigsarkivet.

Det er en principiel, kompliceret og langvarig sag, som endnu ikke er gået i gang. Senest har Forfatterforeningen fået afslag på at få sagen for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og den kører derfor videre i det danske retssystem. Regeringens beslutning om, at der skal lægges moms på kunstnerisk arbejde for at harmonisere med EU-lovgivning, har vakt debat og bekymring blandt foreningens medlemmer. Senest har en uvildig advokatundersøgelse bestilt af Skatteudvalget slået fast, at Danmark ikke behøver at ændre loven i forhold til EU's lovgivning.

"I øjeblikket er det dog stadig uklart, hvor vi ender – politikere, embedsmænd, revisorer, og hvad der ellers kan krybe og gå, er uenige og diskuterer sagen," sagde formand Morten Visby på samlingen.

Et samlet referat fra generalforsamlingen ligger på foreningens hjemmeside. ✖

Læsefællesskaber

**Litteratur bringer mennesker sammen.
 I læsegrupper og litteraturklubber under private
 former, i mere formelle aftner på biblioteket
 eller i foreninger med uddannede læseguider.
 I takt med at litteratur bliver en større og større del
 af oplevelsesindustrien, fordi læserne ikke længere
 vil nøjes med at læse bogen, men vil have events,
 hvor de kan opleve, se og tale med forfatteren, så sky-
 der der også flere læsefællesskaber op landet over.
 Vi tager på rundtur i læseland.**

AF LENE MØLLER JØRGENSEN
 ILLUSTRATION: PETER HERMANN

Det er en gave, når bøger bringer mennesker sammen

Anette Leonora Andersen, kvinden bag bogbloggen ”Anettes Litteratursalon”, har udgivet en bog om læseglæde og læsefællesskaber – en personlig fortælling om glæden ved at læse og en brugsbog om, hvordan litteraturgrupper kan struktureres.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Der er meget fokus på og meget materiale om børn, unge og læselyst, men Anette Leonora Andersen, bogblogger og nu også forfatter, savnede et lettilgængeligt værk med fokus på voksne og læselyst. Derfor begyndte hun at skrive bogen *Læseglæde & læsefællesskaber*, som udkom for nogle måneder siden. Det er en håndbog, en brugsbog, der beskriver en række formaliserede læseklubber og foreninger samt private og uformelle læsegrupper. I bogen kan man slå op og finde gode råd om, hvordan man kan starte en læseklub, strukturere den med indledende forventningsafstemning, afklaring om litteraturvalg og emner, om rollen som tovholder og oplæg, og hvordan man taler om litteratur.

Anette Leonora Andersen fortæller i bogen – og her til Forfatteren – hvordan hun selv tog initiativ til en litteraturklub sammen med en veninde. De havde begge set filmen *The Jane Austen Book Club* og uafhængigt af hinanden fået samme idé. De to ville samle en litteraturklub, hvor der ud over læsning også skulle være plads til at gå til arrangementer, udstillinger og i bio-

graf eller teater, hvis der var en litterær forbindelse. Og møderne skulle have en fast ramme, hvor medlemmerne skiftedes til at være værtinde for en aften og servere en let anretning og et glas vin.

Hvordan fandt I litteraturklubbens medlemmer?

”Vi tog afsæt i vores egne netværk og havde en række kriterier: Selvfølgelig skulle det være mennesker, der var interesserede i at læse, om de så gjorde det lidt eller meget, de skulle være mødestabile og også være med på ideen med et glas vin og lidt snacks. Og så kontaktede vi venner, tidligere kolleger, mødre til vores børns folkeskolekammerater og ja, folk fra vores netværk,” siger Anette Leonora Andersen.

Den første aften gruppen mødtes, diskuterede de rammen, og alle var med på ideen om en litteraturklub. De lagde sig også fast på indholdet eller en slags dagsorden for deres møder:

Samtalen skal handle om bogens sprog, karakterer og miljøschildring, og hvilken læseoplevelse og hvilke tanker bogen giver den enkelte. Ud over en værtinde for aftenen vælges også en ordstyrer, som er ansvarlig for at lave et mindre forfatterportræt og evt. referere et par anmeldelser. De mødes ca. hver anden måned fra kl.

19 til 22 på en hverdagsaften. På det første møde udarbejdede de samtidig en læseplan for det kommende halve år.

I dag har litteraturklubben fungeret i fire år med otte medlemmer og kun en enkelt udskiftning i gruppen.

Anette Leonora Andersen fremhæver, at det fungerer godt – bedst – med en tovholder eller ordstyrer til litteraturaftenerne, og det er også et af mange råd, hun giver i sin bog.

”Tovholderen sørger for, at alle får taletid. Det vil ofte være sådan, at en eller to i en gruppe er mere vant til at læse, måske beskæftiger sig professionelt med litteratur, og er hurtige til at tage ordet, mens andre måske holder sig tilbage og føler sig usikre på, om de nu har forstået det ’rigtigt’,” siger hun og understreger, at der ikke er ’rigtige’ eller ’forkerte’ læsninger.

Efterhånden har gruppen udviklet et fælles sprog til at tale om litteraturen: Skaber sproget eller en bestemt scene nogle billeder og følelser, og hvorfor? Hvad siger fortællingen dig?

I begyndelsen besluttede klubben sig også for, hvilken genre eller type litteratur de ville læse – eller måske nærmere hvad de ikke ville læse.

”Vi ville ikke læse krimier, men ville gerne læse romaner med tematikker, der ville være interessante at diskutere. Faglitteratur og biografier ville vi heller ikke vælge, men vi er blevet mere ... åbne,” siger hun.

Der har f.eks. været en krimi på bordet, og de har også læst Svend Brinkmann og Helle Thorning-Schmidt. De bestemmer sæsonens litteraturliste i fællesskab – der bliver sendt en doodle ud med titler foreslået af alle, og så er der afstemning.

Anette Leonora Andersen håber, at hendes bog vil blive brugt som et konkret stykke læseværktøj for nye og gamle læsegrupper. Og at den kan inspirere og understøtte glæden ved at læse.

”Det giver i hvert fald mig en anden og større læseglæde, når jeg ved, at jeg skal mødes og dele oplevelsen med andre, når jeg er færdig med bogen,” siger hun. ✨

En læsegruppe af forfattere

IDA MARIE HEDE er forfatter og kunsthistoriker, hun debuterede i 2010 med *Seancer*, en samling kortprosattekster, og har udgivet en række bøger siden, senest romanen *Suget eller vasker du vores fuckfingre med dine tårer* i 2020. Ida Marie Hede har en læsegruppe, en læsegruppe af forfattere. Der er otte medlemmer, en litterat og syv forfattere, som alle er uddannet på enten den danske Forfatterskolen eller en af de svenske skriveskoler.

Gruppen fandt sammen for snart tre år siden i forbindelse med en diskussion på de sociale medier mellem forfattere og skribenter om den politiske samtale om migration, indvandring og flygtninges forhold. De var indignerede over flygtningepolitikken og ville gerne have en stemme som forfattere i debatten, men var samtidig en anelse usikre på hvordan. Nogle samledes om at besøge asylcentre og holde oplæsninger. Andre var interesserede i sammen at læse litterære tekster, lyrik, prosa, faglitteratur, om emnet for at se, hvordan det kunne rummes i litteraturen. Det blev til den læsegruppe, som Ida Marie Hede er en del af i dag.

”Vi havde en fælles klangbund og fandt tekster af forfattere, der følte samme indignation som os. Jeg havde lyst til at læse om emnet, undersøge de litterære nuancer og se, hvordan teksten bevæger sig i forskellige retninger. Vi læste om litteratur som modstand, f.eks. *Du Bois's Telegram* af Juliana Spahr (amerikansk digter og kritiker, som bl.a. undersøger forholdet mellem litteratur og politik, om det at skrive er revolutionært, red.). Senere begyndte vi også at læse om andre emner, men altid emner, hvor der står noget på spil for os. F.eks. erotisk litteratur og forskellige former for seksualitet – og det er

jo også politisk. Vi læste bl.a. Anaïs Nin og Chris Kraus.”

”Gruppen er ikke særlig organiseret, men vi mødes altid hos den samme, hos litteraten, som har mest plads, og det er oftest også hende, der indleder snakken. Så er der to-tre, der tager over, mens andre lige skal samle tanker og lytte, før de selv siger noget. Nogle er meget analytiske, andre associative, men vi forsøger at hæve os op og se overordnet på teksten, undersøger dens bevægelser, temperament, og hvilken politik der er i den.”

Ida Marie Hede fremhæver, at gennem læsegruppen stifter hun bekendtskab med titler og genrer, som hun ikke selv ville have fundet eller valgt.

”Det giver mig virkelig meget som forfatter. Hundrede procent! Jeg får sproget ind i krop-

*Det giver mig virkelig meget
som forfatter. Hundrede procent!
Jeg får sproget ind i kroppen.*

Ida Marie Hede

pen. Vi læser også bøger, hvor jeg nok ville have lagt den fra mig undervejs, men når jeg ved, at vi skal mødes og tale om den, læser jeg på en anden måde. Det betyder noget for min opmærksomhed, at jeg ved, at jeg skal sætte ord på det, og det skærper min bevidsthed om værket – og også min bevidsthed om egne tekster og egen tænkning. Det handler ikke om sproglig finpudsning, men om mod til at skrive noget, som måske er meget direkte, grænseoverskridende, voldeligt. Jeg lærer nyt og får mod som forfatter gennem at læse og høre, hvordan andre læser og forstår en tekst. Vi læser så forskelligt.” ✖

Forfatterbesøg i læsekredsen

Læserne vil gerne møde forfatteren. På Bogforum, litteraturfestivaler og på biblioteket. Og hjemme i dagligstuen til mødet i læsekredsen. Forfatter og cand.mag. i nordisk litteratur **ANNE HJÆLMSØ** har besøgt mange læsekredse siden sin debut i 2007 med romanen *Elsker til vanvid*.

Hun bor i Ganløse ved Stenløse i Nordsjælland og fortæller:

”Det er en lille by med et forsamlingshus og et ubemandet bibliotek med en lille bogsamling, men det bliver brugt af virkelig mange. Kort tid efter at min første bog udkom, blev jeg kontaktet af en lokal læsekreds. De ville høre, om jeg ville komme og tale med dem om min bog. Og det ville jeg gerne, selvom jeg var helt uerfaren på området, men til gengæld havde jeg holdt foredrag og oplæg i forbindelse med min profession,” fortæller Anne Hjelmsø.

Siden har hun udgivet flere romaner, en novellesamling og bidraget til antologier og med baggrund i dem besøgt mange læsekredse. Og når hun forlader en læsekreds, har hun fået noget med. Noget, hun kan bruge som forfatter.

”Når jeg holder foredrag, bliver der stillet mange spørgsmål, ofte sådan nogle som ’hvordan får du tid til at skrive?’ eller ’hvor sidder du og skriver?’. I læsekredse er det interesserede – ja, begavede – læsere, og de stiller langt dybere spørgsmål. De går ned på sætningsniveau og stiller spørgsmål til hovedkarakterens udvikling eller miljøet. Spørgsmål, som kan få mig til at tænke i andre baner – f.eks. at spændingen mellem en negativ karakter og hovedpersonen kunne udvikle sig til noget meget interessant.”

Anne Hjelmsøs besøg i læsekredse begyndte meget lokalt og har bredt sig som ringe i vandet. Men stadig nogenlunde lokalt. Hun har en

Læsefællesskab kan give ro og healing

Volkswagen Up-elbil fra 2014, hvor batteriet ikke giver den helt store rækkevidde, så hun plejer at sige, at hun kun kører til steder, hvor hun kan komme ud og hjem igen på hundrede kilometer.

”De læsekredse, jeg har besøgt, har aldrig været på under fem medlemmer, og det er hovedsagelig kvinder, kun ganske få mænd. Men jeg vil også tro, at halvfems procent af mine læsere er kvinder. En enkelt gang har et bibliotek arrangeret en aften, hvor to kredse deltog. Og der opstod nærmest en kamp, en krig på ord og spørgsmål mellem de to grupper, som ikke var særlig behagelig. Når man er i et privat hjem, opstår der en anden, en særlig, stemning, et intimt rum, hvor man tør sige ting til hinanden,” siger Anne Hjælmsø.

Hun fremhæver også, at det er interessant som forfatter at opleve så mange forskellige læsninger af ens værk – læsninger, som man aldrig havde drømt om, at ens tekst kunne fremkalde.

Anne Hjælmsø er aktuell med slægtsromanen *Med tiden*, hvor hun fortæller sine forældres historie. ✖

SISSE LORENZEN er læseguide i Læseforeningen. Foreningen skriver om sit formål: ”at bringe litteraturen ud, hvor den gør gavn, og skabe litterære åndehuller for mennesker i alle livssituationer og på tværs af sociale lag”. Foreningen uddanner frivillige læseguides, og Sisse Lorenzen blev læseguide efter selv at have deltaget i en læsegruppe for unge psykisk sårbare.

”Jeg har læst nordisk litteratur og sprog, og i forbindelse med mit speciale forskede jeg lidt i sammenhængen mellem sundhed og litteratur – litteratur som medicin. Under specialeskrivningen røg jeg ned med stress og tænkte, at jeg ville prøve den medicin af på egen krop. Læsegruppen for unge psykisk sårbare var en særlig empowerment-gruppe, hvor der var lagt op til, at vi selv senere kunne uddanne os til læseguider.

I dag mener jeg, at læsegruppen var en del af min helingsproces – det var et frirum, hvor jeg kunne være mig selv. Bare være. Stressen havde ramt mit sprogcenter, jeg kludrede i sætninger og mistede ord, men i læsegruppen kunne jeg være med de vanskeligheder, jeg nu havde.

Litteraturen og fællesskabet omkring den er svært at skille ad, men læsefællesskabet og samtalen gav nye perspektiver på verden, på andre mennesker og på mig selv. Jeg fik et udblik. Litteratur er både et spejl og et vindue, og jeg fik faktisk blikket rettet væk fra mig selv – det kan godt være rart at tage afstand fra sig selv.

Mange af os fra gruppen er blevet læseguides. Det er et kursus over to weekender, hvor man undervises i at læse højt og i at vælge litteratur. Hastigheden, når man læser højt, er afgørende

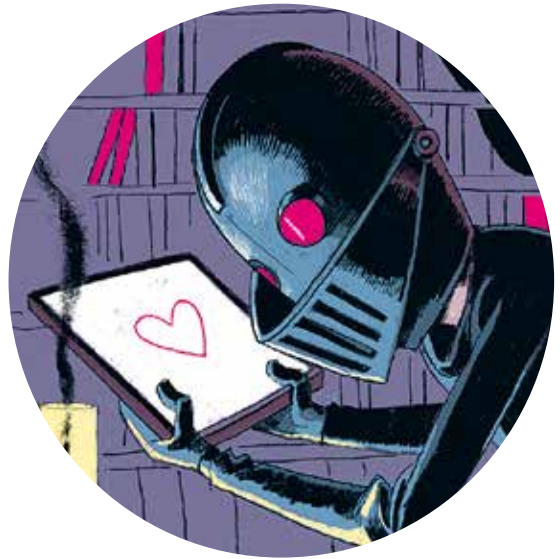
og også et meget personlig valg. Det er ret vildt, hvor forskelligt vi læser op. Vi slutter altid et møde af med et digt. Først læser læseguiden op, og derefter en deltager. Det kommer der mange spændende diskussioner ud af, om, hvordan man selv ville læse op, blødt, hårdt, langsomt.

Også valg af litteratur er personligt, men vi vælger ikke tekster ud fra konteksten – altså vi vælger ikke tekster om psykisk sårbare til gruppen af psykisk sårbare, men fravælger det heller ikke. Jeg vælger en tekst, der er spændende i sig selv. Jeg har læst nordisk, så jeg vælger ofte uddrag fra klassikerne – Johannes V. Jensen, Knut Hamsun og Thomas Espedahl eller Jonas Eika og Yahya Hassan. Det skal være en tekst, der giver plads til undren.

Når jeg læser op, holder jeg fire-fem pauser undervejs, stiller spørgsmål, somme tider forberedte, andre gange med udgangspunkt i et grin eller udråb fra deltagerne. Der er plads til al slags litteratur, og det er jo også en del af formålet: at præsentere noget, der overrasker. Deltagerne er en meget blandet flok, men de fleste har på forhånd en interesse eller en nysgerrighed i forhold til litteratur."

Hvad har uddannelsen som læseguide og læsegruppen betydet for din læseglæde – bliver den ødelagt af planlægning, analyse osv.?

"Tværtimod. Jeg har genfundet min læseglæde. Jeg og gruppen skal ikke analysere teksten – det er ikke et detektivarbejde, hvor vi skal udrede, forstå og analysere. Jeg er blevet i stand til at slippe analysen og slapper også meget mere af i min fritidslæsning." ✨

Litteratur har ingen facitliste

”Jeg har endnu aldrig oplevet, at medlemmer af en læsegruppe er enige om den tekst, de har læst. Tværtimod har jeg hørt mange sige: ’Nå, jeg skal vist lige læse den igen,’ for der kommer hele tiden nye vinkler og perspektiver på bogen under samtalen,” siger **MICHAEL LINDE LARSEN**, bibliotekar og arrangementskoordinator på Odense Centralbibliotek.

Han har gennem årene været med til at starte et utal af læseklubber og DR Romanklubber op i bibliotekets regi. At sætte læsere sammen løber som en rød tråd gennem folkebibliotekerne. ”Det er en del af vores DNA, og det forstærker den enkeltes læseoplevelse,” siger han.

De første læseklubber på bibliotekerne opstod under Anden Verdenskrig og har været en stor succes lige siden. Det er lidt forskelligt, hvordan bibliotekerne indretter sig med læseklubber. Nogle har så mange, at de må oprette ventelister. På nogle biblioteker sidder en bibliotekar med hver gang, men målet er oftest, at læsegrupperne kan køre selvstændigt efter nogle gange og måske blot skal have hjælp til at stille bøger.

Michael Linde Larsen begynder med en for-

ventningsafstemning, når en læsegruppe mødes første gang. Det er vigtigt med en dialog om, hvad gruppen vil med hinanden. Vil man f.eks. have plads til privat snak, eller skal det være ren samtale om bogen?

”Det er ikke en akademisk øvelse, og det er vigtigt at være åben over for den individuelle læseoplevelse. Der er ikke noget rigtigt eller forkert, der er ingen facitliste,” siger han. Og derfor kan ingen diktere, hvordan en bog skal læses. Heller ikke bogens forfatter, tilføjer han.

Han giver gerne inspiration til læsningen, hvis nogle af læseklubberne ønsker det, og det sker, at han anbefaler lidt smallere titler. Men det kræver som regel overtalelse at få klubberne med på det.

”Man kan selvfølgelig godt pushe den ambition, at klubberne også bør læse smal litteratur, men jeg ved nu ikke, om jeg har den ambition. Centralbibliotekernes materialeoverbygning er dog begyndt at indkøbe smallere litteratur til brug for læseklubber. Det kan være en digtsamling eller faglitteratur fra et mindre forlag. I dag har vi f.eks. indkøbt *Lumre dage*, en hundrede år gammel klassiker, som netop er blevet nyoversat.”

Michael Linde Larsen er også lektør og har givet bogen en god udtalelse. Den er lidt af en overset perle, mener han. *Lumre dage* af Eduard Von Keyserling er oversat af Judyta Preis og Jørgen Herman Monrad, udgivet af forlaget Sidste Århundrede, og i skrivende stund har 54 biblioteker indkøbt bogen. ✖

Knap hundrede biblioteker landet over og i Sydslesvig har en DR Romanklub. DR vælger i samråd med repræsentanter fra landets biblioteker de seks kandidater blandt årets danske romaner og tester dem på læsere i hele landet. Bøgerne bliver valgt ud fra det brede udvalg af danske romaner, der er udkommet i løbet af året. Bøgerne skal selvfølgelig være velskrevne, originale og egne sig til at tale om i læseklubberne. Derfor bliver der kigget efter romaner, der giver anledning til spændende diskussioner om alt fra familieliv, kærlighed, tab og traumer til samfundstendenser, fra konkrete historiske begivenheder til evigtgyldige livsvilkår. Ved sæsonens afslutning stemmer DR Romanklubberne og finder en vinder. Spørg på dit lokale bibliotek, om der er mulighed for at deltage i Romanklubben.

Små børn oplever også læsefællesskaber

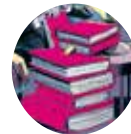
BETINA FALSING er børnebibliotekar og børnekoordinator på Ballerup Bibliotek. Hun er en erfaren oplæser og elsker at læse op for børn.

Og hun fortæller, at ja, børn, der endnu ikke selv kan læse, oplever et fællesskab omkring litteratur, omkring historien, når de får læst op.

”Når en gruppe børnehavebørn kommer og sætter sig omkring mig, inden jeg går i gang, så brokker de sig altid over hinanden. ’Sophie skubber’, ’jeg kan ikke se noget’, ’han rører ved mit hår’. Når jeg så begynder at læse op, bliver de stille. Og så rykker de tættere sammen, tættere og tættere. Der er ikke længere noget brok. Fortællingen binder dem sammen, den binder os sammen. Den er en fællesnævner, og vi dannes i fortællingen,” siger Betina Falsing, der bestræber sig på at samle børnene så tæt på sig som muligt. Allerhelst ville hun sidde med en arm om dem alle sammen under læsningen.

”Når man læser højt for børn, dannes de ikke kun i fællesskabet, de lærer også konventioner omkring at lytte til en historie. Man oplever, at et par børn griner – og andre, lidt forsinket, imiterer latteren. Det er ikke sikkert, at den forsinkede latter skyldes morskab, måske er den mere udtryk for at læne sig op ad fællesskabets reaktion. Her er jeg sikker på, at de opnår konventionskompetencer og med afsæt i dem også på sigt bliver mere opmærksomme på indholdet. Fællesskabet er altså med til at skabe en højtlysnings-lytte-kultur og en opmærksomhed på indhold og også ironi, morskab, uhygge osv.”

Hun er ikke i tvivl om, at børnene tager fortællingen med sig. Hun registrerer ofte, at børnene leger historien bagefter, fortællingen giver

et fælles afsæt, de fordeler rollerne og diskuterer, hvad den og den rolle sagde og gjorde.

”Og når jeg så også oplever, at børnene tager to forskellige fortællinger til sig, blander dem og inddrager dem i deres leg og rollespil, ja, så er bibliotekaren glad. Det er metakognition! Børnene er bevidste om sig selv og deres egne tanker.”

Den didaktiske læsning er ikke længere så højt oppe på popularitetslisten, som den har været, og det glæder Betina Falsing.

”Vi samtaler gerne undervejs, børnene og jeg, men det er vigtigt, mener jeg, at lade dem være i øjeblikket under og efter fortællingen. I stedet for at krydse spørgsmål af – ’hvilken farve havde kjolen?’ osv. Lad i stedet barnet tale og fortælle. Man siger ofte, at en gruppe på fem er det bedste antal, når man læser op, og det er et godt antal, men hvis historien fungerer, kan man læse op for hundrede børn. Der opstår en særlig stemning, noget højtideligt, når så mange er fælles om at lytte,” siger Betina Falsing og sammenligner med fællessang, som blev til folkelige begivenheder under corona. ✖

Fra bog til levende billeder

Der er sult efter den gode historie – fra streamingtjenesterne over DR og TV2 til biograflærrederne. Det betyder, at forfattere og illustratører oftere og oftere kontaktes af producenter og filminstruktører. Det var temaet til mødet, ”Filmatisering af bøger” i Dansk Forfatterforening. Forfatteren var med.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

I maj 2014 fik forfatter **Anne Sofie Hammer** en mail fra filmproducent og manuskriptforfatter Regner Grasten. Er der egentlig nogen, der har købt filmrettighederne til *Villads fra Valby*? spurgte han. Næ, det var der ikke, svarede hun, og Regner Grasten gik i gang med at finde finansiering. Det blev begyndelsen til det, som forfatteren selv kalder ”noget af en karruseltur”.

Anne Sofie Hammer (som er næstformand i Dansk Forfatterforening) har skrevet højtlysningsbøger, billedbøger og letlæsningsbøger om Villads, en sød dreng, som gerne vil hjælpe og gøre det bedste for andre. Men det går bare altid galt for ham.

Villads fra Valby udkommer på Høst & Søn under Gyldendal, og Anne Sofie Hammer fik Gyldendal Group Agency, som står for forlagets udlandssalg og filmrettigheder, til at læse og

På mødet gik det op for mig, hvad de mente med, at manuskriptet var ”rock and roll”, nemlig at det var skrevet på meget kort tid. Fedt at få at vide, når man sidder dér med sit hjerteblod.

Anne Sofie Hammer, forfatter

rådgive hende om kontrakt delen. ”Mailen kom i maj, vi underskrev kontrakt i september – og i oktober aflyste han det hele. Han havde lige lavet en Krumme-film og mente alligevel ikke, at der var plads på markedet til en Villads-film. Jeg var ret ærgerlig over det,” siger forfatteren.

Temamøde

Anne Sofie Hammer fortalte om sine erfaringer på et møde i Dansk Forfatterforening for nylig, hvor en del interesserede skøn- og faglitterære forfattere og illustratører var kommet for at høre nærmere om filmatisering af bogværker. Mange af tilhørerne var selv i gang med en proces om filmatisering – en illustrator/forfatter var blevet kontaktet af et animationsselskab, flere faglitterære arbejdede som konsulenter på produktioner med udgangspunkt i deres værker, en forfatter skrev på et filmmanuskript til sin egen bog.

Også forfatter **Anne-Sophie Lundingsørensen** (som er afgående kursussekretær i Dansk Forfatterforening) holdt et oplæg, hvor hun delte sine erfaringer og tanker omkring filmatiseringen af sit værk til en streamingtjeneste. Til sidst orienterede jurist Anne Koldbæk om kontrakter og faldgruber, når en bog forvandles til levende billeder.

Men før de to får ordet, skal vi tilbage til Villads og hans skaber:

Ikke bogens stemning

”I april 2015 sprang Regner Grasten så på igen, og allerede en måned eller halvanden efter fik jeg filmmanuskriptet til gennemlæsning – det var sådan et lidt ”rock and roll”, fik jeg at vide. Og jeg havde mange hang-ups med det manus. På en række punkter gik det direkte imod min grundtanke med Villads. Filmkarakteren foretog sig ting, Villads aldrig ville gøre, Villads lever i dag, i nutiden, og enkelte scener var gammeldags og også klichéfyldte. Stemningen var ikke helt som i mine bøger,” siger Anne Sofie Hammer.

Kontrakten slog fast, at forfatteren havde ret

til at gennemlæse og kommentere manuskriptet, og der blev aftalt et møde mellem forfatter, producent og manuskriptforfatter. Sidstnævnte, Frederik Nørgaard, er skuespiller, og ud over at skrive manuskriptet skulle han også instruere filmen og spille Villads’ far.

”På mødet gik det op for mig, hvad de mente med, at manuskriptet var ”rock and roll”, nemlig at det var skrevet på meget kort tid. Fedt at få at vide, når man sidder dér med sit hjerteblod,” siger Anne Sofie Hammer.

Og nok havde forfatteren ifølge kontrakten krav på at læse og kommentere manuskriptet, men der stod intet om, at producenten skulle rette sig efter det. Det lykkedes hende dog, i et godt samarbejde med sin redaktør fra forlaget, at komme igennem og få ændret nogle detaljer.

”Men overordnet kørte de videre med deres eget,” siger hun.

Filmen blev produceret for seks millioner kroner, under en såkaldt lavbudgetordning, og den solgte 80.000 billetter. Derudover er den solgt til Kina, Polen og Estland.

Villads fra Valby er også blevet til to teaterstykker – to forskellige teatermanuskripter – ligesom flere idérige producenter efterfølgende har købt optioner, dvs. rettighed til i en periode på f.eks. et år at købe de fulde rettigheder, og forsøgt at få finansieret nye Villads-film og -projekter. Anne Sofie Hammer var ikke helt tilfreds med filmens grundtone, men ”børneskuespillerne var fantastiske – de tilførte filmen en charme og sødme, som er meget Villads,” siger hun. Hun ser også meget kvalitet i nogle af de nye projekter, bl.a. et animationsprojekt, og håber, at det på et tidspunkt kan blive gennemført.

Anne Sofie Hammer har tjent penge på at sælge selve rettighederne til *Villads fra Valby* – et beløb, hun fik i tre rater. Derudover er hun også garanteret royaltys fra filmen, altså en vis procentdel af overskuddet, efter at alle udgifter er trukket fra. Det er, siger hun, et meget uigenemskueligt regnestykke, og royalties har ikke givet meget. Der er kommet stort fokus på Vil-

*
**

*Jeg fik tilsendt
manuskripterne,
et kæmpe læs, men
jeg har ikke læst dem.
Jeg kunne ikke rumme det,
det er ikke længere mit,
det er deres.*

Anne-Sophie Lunding-Sørensen, forfatter

lads, og måske har hun solgt bøger på den konto. Men det er jo svært at gøre op, konstaterer hun.

International streamingtjeneste

Anne-Sophie Lunding-Sørensen har solgt rettighederne til sin romantrilogi om Elvira Gregersen, en voldsomt overvægtig kvinde, der bevæger sig i den kriminelle underverden og samtidig prøver at bevare sin integritet.

”Jeg er så heldig at have en god veninde, der er filmproducent, og da jeg havde skrevet den første roman om Elvira, *Happy ending*, foreslog hun, at vi skulle lave den som tv-serie. Hun troede virkelig på historien og foreslog, at jeg lavede synopsis på en sæson to og tre. Det gjorde jeg, og så kunne jeg jo lige så godt også skrive bog to og tre i romanserien,” fortæller Anne-Sophie Lunding-Sørensen.

Produceren købte option på bogen og gik i forhandling med en international streamingtjeneste, hvis navn begynder med et stort N, som forfatteren siger. Der blev hyret en svensk manuskriptforfatter, og i mellemtiden fik Anne-Sophie Lunding-Sørensen en agent på film-

rettigheder, Lars Ringhof, som kunne varetage hendes interesser.

”Agenten blev ved med at sige, at det jo slet ikke var sikkert, at det blev til noget. Det sker meget tit, sagde han. Men han har jo heller ikke kendt min veninde, siden hun var sytten, sådan som jeg har, så jeg var helt rolig,” siger hun.

Forhandlingerne med det store N gik faktisk i kage. Men producenten gik videre til en anden streamingtjeneste, og i 2020 faldt alt på plads med Viaplay. Året efter blev optagelserne indledt med et nyt, ungt talent, Sara Klein, i titelrollen, og med bl.a. Bodil Jørgensen, Peter Plauborg og Anton Hjejle på rollelisten. Soundtracket er komponeret af Nana Jacobi, sunget af Katinka Bjerregaard, og ifølge planen bliver det første afsnit sendt i september. Ni afsnit a 45 minutter. I første omgang, for måske bliver der en sæson to og tre. Hvem ved?

Giver slip på Elvira

”Jeg har en god kontrakt, hvor jeg får to procent af hele det samlede budget – beløbet har en nedre og en øvre grænse, og jeg fik halvdelen af be-

løbet up front,” siger Anne-Sophie Lunding-Sørensen.

Hun har givet slip på Elvira. Hun har ikke mulighed for at lave noget om eller gøre indvendinger, og ”det skal jeg måske heller ikke”, siger hun.

”Det er deres fortolkning af mit værk, f.eks. er der skruet meget op for krimi-delen. Jeg fik tilsendt manuskripterne, et kæmpe læs, men jeg har ikke læst dem. Jeg kunne ikke rumme det, det er ikke længere mit, det er deres. De har købt mit univers, mine karakterer og i øvrigt selv sat nogle ekstra karakterer ind, så nu er der så mange forskellige mennesker, der alle sammen arbejder på og præger det, jeg har skabt. Manuskriptforfattere, instruktør og skuespillerne. Som forfattere er sproget det fineste, vi har at arbejde med, sådan er det ikke på film, hvor ordene bliver omsat i bevægelse og handling.”

Viaplay præsenterer selv Elvira som en ”varmhjertet og anderledes krimi-dramaserie, skabt og skrevet af Lærke Sanderhoff og Heidi Maria Faisst frit efter bogforlæg af Anne-Sophie Lunding-Sørensen”.

Serien bliver også sendt i det øvrige Skandinavien, USA, Tyskland og en lang række andre lande.

”Jeg håber selvfølgelig, at serien vil give mine øvrigebøgenog et opmærksomhed,” siger Anne-Sophie Lunding-Sørensen.

Faldgruber

Dansk Forfatterforenings jurist, Anne Koldbæk, modtager fem-seks-syv gange om året en filmkontrakt til gennemsyn fra et medlem. Tallet er stigende, og det er hendes fornemmelse, at der i øjeblikket bliver solgt relativt mange optioner på bogmanuskripter derude, fortæller hun.

”Mange af de kontrakter, jeg ser, f.eks. fra streamingtjenesterne, er skrevet på engelsk, eller i hvert fald er de oprindeligt skrevet på engelsk, og formålet er at få så mange rettigheder som muligt. Rettigheder til universet, til sequels (opfølgende afsnit), til prequels (hvad der kom

forud for historien), til merchandise, videospil – ja, alle rettigheder,” siger juristen.

Kontrakterne er en jungle. Hun opfordrer til, at man søger rådgivning, f.eks. hos en agent, hvis man får et tilbud om filmatisering og ikke har et stort, professionelt forlag i ryggen. Et lille forlag har ofte slet ikke muskler til at arbejde med den type kontrakter.

Hun peger på en lang række vigtige punkter, man skal have styr på i kontrakten. Her refererer vi nogle af dem.

Penge, de er vigtige: Hvor mange, og hvornår får man dem? Og ikke mindst: Af hvilken pulje får man dem? ”Royalties af overskuddet” er ofte svært gennemskueligt – for hvor mange udgifter skal trækkes fra, før der er overskud? Derfor er det vigtigere at fokusere på de faste, sikre betalinger for optionerne og filmatiseringerne, siger hun.

Det er også vigtigt, at man er helt på plads med, at ens værk vil blive kraftigt bearbejdet. ”Er du parat til at slippe kontrollen?” spørger Anne Koldbæk. Man skal overveje det nøje og være bevidst om, hvorvidt man kan holde ud, at andre tager ejerskab over ens værk. Og forandrer det.

Bliv klar over, hvor mange ekstra rettigheder filmproducenten kræver – som nævnt vil han måske have rettighed over hele det fantasy-middelalderunivers med religion, rangorden og karakterer, som du har skabt. Så mange rettigheder, at du ikke selv må arbejde videre med det. En lille biperson, som du har tegnet eller skrevet frem, kan blive hevet ud for at få sin helt egen serie – og så er det surt at have givet afkald på alle rettigheder.

Lad altid juristen gennemgå en kontrakt om option eller filmrettigheder. Og måske får du brug for en agent, som får del i noget af kagen. Men som også arbejder på at gøre kagen så stor som muligt. ✖

Hold øje med Dansk Forfatterforenings hjemmeside, hvor jurist Anne Koldbæks kurser og temamøder bliver annonceret i god tid.

Forfatteren & forskeren

En idé til en artikel blev til et ti år langt samarbejde, venskab og en klimabog af forfatteren **Robert Zola Christensen** og professor og prorektor ved Syddansk Universitet **Sebastian Mernild**.

AF ULLA ABILDTRUP

Det begyndte med en rejseartikel til Euroman for ti år siden. Dengang havde bladene penge, og jeg ville så langt væk som muligt. I researchen fandt jeg en, der hed Sebastian Mernild, som arbejdede i Alaska.

Det lød spændende, så jeg skrev til ham på engelsk – anede jo ikke, at han var fynbo,” griner Robert Zola Christensen på en Team-forbindelse fra Sydkorea, hvor han er professor i skandinavisk litteratur ved Hankuk Universitet.

I Alaska mødte han Sebastian Mernild, der allerede dengang var en internationalt anerkendt klimaforsker. Mernild tilbragte hvert år måneder i nogle af verdens mest uvejsomme områder for at samle dokumentation for klimaforandringerne.

”Vi havde det skideskægt og arbejdede samtidig godt sammen,” fortæller Robert Zola Christensen, som blev sat i sving af Mernild.

Han skulle hjælpe med at samle prøver af sneens dybde, densitet, vandindhold og udbredelse, og tiden var hele tiden knap. Så var det tåge, og helikoptere og snescootere måtte stå stille, så blev det storm, og alle søgte indendørs, så

varmede forårssolen så meget, at der var risiko for at ryge i en sprække i isen og forsvinde i dybet.

”Vi så grizzlybjørne, og jeg tænkte bare: Hvor er pebersprayen og pumpgunen?! Det er vitterligt livsfarligt arbejde at samle de prøver ind og kræver, at man er på overlevelseskursus, inden man tager ud. Hvert år er der forskere, som dør på ekspeditioner,” siger forfatteren og humanisten, der fik kæmpe respekt for videnskabsfolkene.

Flertallet interesserer sig ikke for teknikaliteter

Sebastian Mernild fik med Robert Zola Christensen ikke alene en lærenem assistent, men også en kollega og kammerat, der hele tiden stillede spørgsmål:

”Min tilgang til arbejdet er tal og data. Robert ser klimaforandringerne i et bredere perspektiv, der også omfatter menneskets adfærd. I Alaska spurgte han om en masse ting, som jeg ikke havde tænkt over før, og deraf opstod ideen om et fælles projekt, hvor vi sammen kunne fortælle hele pakken. Jeg kunne fortælle om en masse teknikaliteter, men ved jo godt, at flertallet ikke interesserer sig så meget for, om vi

nu skal gange med 0,6 eller 0,8 grader. Robert kunne til gengæld gå bag om tallene og bibringe læserne alt det underliggende – forklaringer og sammenhænge – og dermed sætte klimadebatten ind i et bredere samfundsperspektiv, som man normalt ikke hører i nyhederne,” siger Sebastian Mernild.

”Jeg nærer en brændende kærlighed til mit arbejde og vil gerne gøre mennesker mere klimabevidste og inspirere unge til at interessere sig for de naturvidenskabelige fag. I den sammenhæng er det jo ekstremt vigtigt at kunne formidle, hvad vi klimaforskere arbejder med, og det gjorde jeg – og gør jeg fortsat – gennem videnskabelige artikler, men bogen her kan noget

Forfatter Robert Zola Christensen (tv.) og klimaforsker Sebastian Mernild på research ved den nordlige polarcirkel.

andet, fordi den fortæller om klimaforandringerne fra et både videnskabeligt og humanistisk perspektiv,” siger han.

Resultatet af anstrengelserne blev bogen *Da kulden forsvandt*, som udkom i februar til fine anmeldelser. Bogen bygger foruden rejsen til Alaska på makkerparrets oplevelser på ekspeditioner til Indlandsisen i Grønland, Andesbjergene i Chile og øgruppen Svalbard i Norge samt Mernilds enorme viden og forskning. Det er dog

*
**

Min tilgang til arbejdet er tal og data. Robert ser klimaforandringerne i et bredere perspektiv, der også omfatter menneskets adfærd.

Sebastian Mernild

især kombinationen af humanistens og videnskabsmandens betragtninger, anmelderne lægger mærke til, her Information:

”Det interessante er det perspektiv, man får som læser. Selv om de to rejsekammerater fysisk ser det samme, er deres oplevelser forskellige ...”

Og Weekendavisen:

”Humanistens refleksioner og det praktiske indblik i en klimaforskers konkrete arbejde er guldet i denne lille klimabog ...”

Og Ingeniøren:

”Med forfatteren og forskeren på Jordomrejse. Ny velskrevet bog fortæller om klimaforandringerne i verdens koldeste egne ...”

Et af de afsnit, hvor forskellene mellem de to træder klart frem, er under en storm i tre-firekilometers højde i Andesbjergene. Mændene hundefryser i deres lillebitte telt, men Mernild fortsætter med at arbejde i det lyseblå skær fra computeren. Pludselig går luften ud af Robert Zola Christensens liggeunderlag. Sebastian Mernild arbejder videre, mens forfatteren begynder at filosofere:

Uddrag af forordet i Da kulden forsvandt

Vi kommer til at leve i en verden, der i 2100 forventeligt i værste fald vil have en middeltemperatur, der er 3,3-5,7 grader varmere end det førindustrielle niveau.

Sebastian Mernild

For eksempel betyder en reduktion i havisdækket og fordelingen af sne på kontinenterne en ændring i de såkaldte albedo-forhold, hvor de mørkere overflader uden sne absorberer mere sollys end lysere overflader og derfor varmer mere op.

Sebastian Mernild

”Det er på en eller anden måde absurd, at det skulle være mennesket med sit bløde, sårbare legeme, der som en geologisk kraft på lige fod med de vulkaner, jeg sover på, er i stand til at ødelægge verden, som vi gør det.”

Bryd skellet mellem humanister og videnskabsfolk ned

Bogen er opbygget med et faktisk præget forord og efterskrift skrevet af Sebastian Mernild, mens alt derimellem er forfattet af Robert Zola Christensen. Han skriver om huse og veje, der braser sammen, når permafrosten smelter, arter, som forsvinder, mens andre dukker op nye, uventede steder, og klimaforandringer, der vil omvende Sebastian Mernild og hans forskerkolleger ved hjælp af historiske fakta, som de har læst hjemme i sofaen.

Robert Zola Christensen fortæller også om dramatiske situationer som der, hvor han hænger uden på en lettende helikopter, og de mange gange, han er vidne til, at Sebastian Mernild behændigt og hjemmefantastisk springer over dybe gletsjerrevner for at undgå en længere omvej til sine is- og sneprøver.

”Jeg har ikke ønsket at skrive en eller anden selvfyldt rejseskildring, målet har været at tage læseren med på en rejse, hvor han selv kan se farverne og fornemme duftene og mærke, hvordan det var at være der. Bogens budskab skal kunne forstås af alle. De hermetisk lukkede døre mellem humanister og videnskabsmænd er åndssvage. Problemerne med klimaet er jo menneskeskabte, hvorfor sidder der så kun fysikere og økonomer i FN’s klimapanel? Jeg mener, vi skal bryde de skarpe skel ned til gavn for alle parter,” siger Robert Zola Christensen.

Bogen gav ham ”fede oplevelser ude i naturen”, men nu er det slut for begges vedkommende. Sebastian Mernild er blevet prorektor på SDU og har fået lakskoene på, som de to joker

*
**

*I Andesbjergene var jeg bange
hver eneste dag,
hvert eneste sekund.
... Jeg skal bare ikke mere.*

Robert Zola Christensen

med, så han skal ikke ud i felten på samme måde som før, og Robert Zola Christensen har også fået nok:

”I Andesbjergene var jeg bange hver eneste dag, hvert eneste sekund. Det var så farligt at bevæge sig rundt på gletsjeren med revner og snebroer og vandpytter og pludselige afgrunde foran en. Jeg skal bare ikke mere,” erklærer han overbevisende.

Men samarbejdet med videnskabsmanden har for humanisten ført mere med sig end den nye bog:

”Det har åbnet dørene til noget mere faktisk for mig. Jeg har lige udgivet en true crime-bog (*Dødslæggen*, red.), og Sebastian og jeg har gang i et nyt projekt, der binder humanisme og naturvidenskab sammen. Men det bliver på mere hjemlige breddegrader – mere kan jeg ikke sige lige nu,” siger Robert Zola Christensen. ✖

ULLA ABILDTRUP er forfatter og journalist.

Forfatter, brug din stemme

Forfatter og journalist Egon Clausen holdt tale ved Dansk Forfatterforenings generalforsamling om nødvendigheden af at få et levende billedsprog for klimakrisen.

AF EGON CLAUSEN

Hvad er det for en tid, vi lever i? Og hvad kan en forfatter stille op med sine ord, når verden splintres af krig og trues af klimakatastrofer?

Hvad verden angår, har den belarussiske forfatter og nobelprismodtager Svetlana Aleksijevitj skrevet, at vi alle lever i Tjernobyl-universet. En verden, hvor grundlaget ryster under os og bærende elementer bryder sammen for øjnene af os. I bogen *Bøn for Tjernobyl* citerer hun en mand, der fortæller om den pludselige og chokerende evakuering af beboerne i området omkring Tjernobyl efter atomkraftværkets sammenbrud.

“Vi sad i bussen og græd. En mand på de forreste sæder skældte sin kone ud: ’Du er sådan et fjols! Alle andre har taget uundværlige ting med, og vi slæber rundt på trelitersglas.’ Hans kone havde besluttet, at fordi de skulle med bus, ville hun give de tomme henkogningsglas til sin mor på vejen. Der lå de her kæmpe indkøbsnet ved siden af dem, vi blev ved med at falde over dem på turen. De havde dem med hele vejen til Kijev.”

Fortællingen vil ikke slippe mig. Ikke blot

fordi den er absurd og tragikomisk. Disse menneskers verden var brudt sammen, men konen forstod det ikke. Hun troede åbenbart, at den stadigvæk var normal, så hun kunne aflevere de lånte henkogningsglas til sin mor. De skulle jo alligevel den vej.

Der er imidlertid endnu en grund til, at jeg ikke kan slippe den fortælling, og det skyldes, at jeg synes, at den kone – det er os. Det er mig. Det er dig. Der er krig i Ukraine. Mennesker påføres ufattelige lidelser. I fjernsynet ser vi mørke skyer fra brændende byer, og bag disse skyer ser vi andre skyer. Ikke fra krigen, men fra klimaet, for jorden har fået feber. Skyerne i horisonten fortæller, at vi kan forvente flere katastrofer, flere konflikter, mere hungersnød, flere flygtninge.

Sådan ser fremtidsudsigterne ud, mens vi klamrer os til vores henkogningsglas og bilder os selv ind, at verden stadigvæk er normal, og sandheden er, at vi lever i Tjernobyl-universet, og vi har i virkeligheden meget tilfælles med de mennesker, der blev evakueret fra Tjernobyl. De var klar over, at noget frygteligt var sket, men de vidste ikke hvad. De havde ikke et sprog, der kunne rumme katastrofen, der ramte dem, og

var derfor ude af stand til at tale sammen og fortælle hinanden, hvad der var sket, og hvad der ville ske. Både fortiden og fremtiden var taget fra dem. Min påstand er, at vi ikke har ord for det, der vil ske. Så vi lader som ingenting og hygger os, så godt vi kan.

Begrænsning af CO₂-udledningen? Glem det! Folk forbruger som aldrig før. Omsætningen slår nye rekorder. Rejsebureauerne melder om et rasende salg af flyrejser til sydens sol. Huhej, hvor det går.

Man kan spørge: Hvad kan vi gøre? Vi er jo afmægtige. Med hensyn til krigen i Ukraine kan vi købe lidt aflad og sende penge til flygtningehjælpen, men ellers er vi reduceret til at være tilskuer. Vi er magtesløse.

Når det drejer sig om de andre sorte skyer i horisonten, om klimatruslen, er det anderledes. Der kan vi – som forfattere – gøre noget. Vi kan ikke redde verden, men vi kan sætte ord på den. Vi har sproget som redskab, og med det kan vi yde en indsats. Vi kan give krisen et sprog.

Når det gælder klimaet, mangler vi ord og sproglige udtryk, og vejrudsigtens muntre normalitet slår ikke til. Et eksempel: I to år har jeg været medlem af Klimaborgertinget, der er sammensat, så det udgør et minibillede af den danske befolkning, folk fra land og by, alle erhverv, mænd, kvinder, unge og gamle har talt sammen om den grønne omstilling. I fællesskab skrev vi tekster med argumenter og anbefalinger,

og det var på mange måder en god oplevelse.

Dog var det påfaldende, at i dette minidemark var vi nødsaget til at bruge et teknologisk sprog, når vi drøftede klimaspørgsmål, baseret på tabeller, statistikker og økonomiske regneark. Et sprog med megen autoritet, som vi ikke kan undvære, men et sprog uden billeder og uden andre fremtidsforventninger end dem, man kan uddrage af regneark og tekniske redegørelser.

Vi mangler et andet og rigere sprog. Et sprog, der er af en sådan faglig og litterær kvalitet, at det appellerer til brede folkelige kredse. Det er da lige noget for os som forfattere. Her kan alle genrer komme i spil, og vores illustratører skal med. Her kan det skrevne ord få en betydning, der rækker langt ud over de litterære bobler, der præger den litterære verden i dagens Danmark.

Dansk Forfatterforening er en mangfoldighed af vidt forskellige litterære genrer, og hvad har vi egentlig tilfælles? Svaret er kampen for at vedligeholde respekten om det skrevne ord. For at udvikle og vedligeholde et sprog, som henvender sig til alle, unge som gamle, på en måde, så de lytter og gerne vil læse, og som ikke blot rummer trusler om død og undergang, men som også peger på de gevinster, vi kan få – et bedre miljø, renere vand og luft, mere natur, mindre stress, mere fællesskab. Sproget skal ikke kun tegne fremtiden med sorte streger, men også rumme et håb. ✖

EGON CLAUSEN er mangeårigt medlem af den faglitterære og den skønlitterære gruppe i Dansk Forfatterforening. Han er en af arrangørerne bag kurset "Klima og sprog" for forfattere og illustratører på Løgumkloster Højskole i juli.

frit rum

And eller underholdning?

Litteraturen er hverken hensygnende eller solgt til stanglakrids. Eller er den?

Formanden for **De Skønlitterære** forsøger at tage pulsen på, hvad der sker lige nu i bøgerne, branchen og bag de lukkede døre.

AF STEPHANIE GAARDE CARUANA

Et godt anslag er vigtigt i enhver historie. Man bør gribe læseren i struben (eller andre steder), trænge sig på. Gerne servere noget overraskende og dramatisk: En forfatter, der hidser sig op over en anden forfatter. Eller misforstår den branche, de udgiver i, nægter at anerkende, at litteraturen ikke kun eksisterer i kraft af sig selv, men er en del af et sindrigt økosystem.

Se bare, jeg er mislykkedes allerede nu. Hvor er redaktøren? Eller min indre kritiker? Men altså; litteraturen og forfatteren, i konkret og overført betydning, er jo alle vegne på samme tid. Schrödingers bogbranche er som hans kat, både død og levende og fuldstændig uden for boksen. Til enhver tid. Prøver man at indfange litteraturens tilstand, så stikker det i alle retninger, og alle folk peger i øst og vest og siger: Bogen red den vej!

I min egen skønne styrelse her i foreningen stritter verdenskortet over litteraturens tilstand også. Bølgerne går højt. Én savner ånden fra tidligere, en anden savner fremskridt, jeg

selv savner, at man hører efter, eller i det mindste lytter til hinanden og følger min dagsorden. Men nok om mine flossede lederevner, jeg elsker, når diskussionens skumsprøjt (måske) får rykket folk lidt tættere sammen.

Guld eller frokost i det grønne

En rask lille fejde kan altid få forfattere til at stå skulder ved skulder, en forargelse, vi kan samles om. En stærk begejstring kan også, selvom vi jo som forfattere nødig vil være FOR enige (det bliver en kølig dag i Helvede eller Statens Kunstfond, før DET sker). Eller penge. Sæt to forfattere sammen, og de taler om dem.

Tag nu det uvæsen med at bede os om at stille op for en bøjet femøre eller to flasker vin. Det får os væk fra skrivebordene, op på barrikaderne, og langsomt, åh, så langsomt, så får vi sammen vendt skuden, så bookere og bogkøbere forstår, at det ikke går længere. Det sagde jeg i radioprogrammet "Kræs" på Radio4 den 26. april (ligger på nettet) efter tålmodigt at have forklaret det for flere unge journalister med fast arbejde. Ja, bøger tager tid at skrive. Nej, vi kan ikke betale regninger med eksponering, eller hvis vi lader

os spise af med rester fra rige kokkes borde. Men samtidig skal kunsten og ordene være frie, værnes om, løftes frem.

Den evindelige diskussion om, hvorvidt litteraturen kan eller bør klare sig på markedsvilkår, som vi møder hvert år, når henholdsvis legat- og bibliotekspenge deles ud, er trættende. Det er en falsk modsætning. Selvfølgelig må vi skrive og sælge kioskbaskere eller græmmes, når et banebrydende værk kort lyser op og straks bliver til aske.

Det er ingen skam at sælge, det betyder ikke, at man har solgt ud, og det er ingen skam at skrive noget, der ikke når bredt ud. Vi kan og må skrive om alt, men vi kan ikke kontrollere det, når ordene er fløjet fra fingrene. Hverken læsning, anerkendelse eller salgstal.

Kulturkritik er ikke, hvad det har været

Men hvad med anmelderne? Kan de noget? Nogle gange, ja. Der er kritikere, der åbner litteraturen for læserne, og dem, der virker fornærmede over, at den bog, de anmelder for et ganske lille honorar, ikke lige ramte dem (bed eventuelt anmelderen om at stå stille, mens du kaster). Det er ikke bare vores stand, der er presset, det er hele kulturen som stofområde. Kritikerne stiller rent faktisk op for bøjedede tører og eksponering, kæmper med næb og kløer for at fastholde en

plads og en byline i de stadigt tyndere aviser. De fastholder troen på egen vigtighed, i et marked, der ikke påvirkes synderligt af kritikerdomme (i modsætning til forfattere, der drømmer om ankenævn og blodhævn), og hvor de selv bliver pressede af dem, der gør det helt gratis. Bøgerne findes. Bloggerne findes. Vi findes.

Den her forening findes. Både i kraft af sin omverden og alt det arbejde, der lægges i udvalg, internt og eksternt. Og i mødet med hinanden.

Så hvad gør vi? Som forening, som faggruppe?

Det er op til os alle at dukke op, påvirke hinanden. Lytte og skabe. Både i Strandgade og lokalt. Sætte os ind i tingene, påvirke, hvor vi kan. Skrive til mig og styrelsen, hvis man vil noget. Tage fat i forfattere på vej, vise dem, at det her liv er helt ad Hekkenfeldt til og helt vidunderligt, og i det mindste er de ikke alene, når de slipper taster og notesbøger og sætter litteraturen fri. De har os. Vi har hinanden. Også selvom vi stritter i alle retninger.

Anslag og udtoning kan vi altid få på plads. Det er det i midten, der tæller. Vi skriver videre. Selvom vi opfører os som solister, så er vi faktisk – ja, også dig – med i et orkester. Et vidunderligt band, der hverken holder takten (eller tonen), og som spiller alt fra fusionsjazz til fræsende stadionrock. Og vi må finde ud af, hvordan vi får det til at swinge. Sammen. ✨

*Det er op til os alle at dukke op,
påvirke hinanden. Lytte og skabe.
Både i Strandgade og lokalt.
Sætte os ind i tingene, påvirke, hvor vi kan.*

*Stephanie Gaarde Caruana,
formand for de skønlitterære forfattere*

FRIT RUM

I denne udgave af Forfatteren har De Skønlitterære fået Frit Rum til at fortælle om deres arbejde.

I næste nummer er det en anden gruppes tur.

Sagen om

Sara Omar

Sanne Udsen har fulgt den usædvanlige og dramatiske retssag, hvor det lykkedes den skønlitterære forfatter Sara Omar at få nedlagt fagedforbud mod, at en række filmoptagelser med hende bliver offentliggjort.

AF SANNE UDSEN

Retten på Frederiksberg dannede tidligere på året ramme om en temmelig usædvanlig retssag. Umiddelbart var sagen en simpel fagedforbudssag. Det, der gjorde denne sag til noget ganske særligt, var persongalleriet: Forfatteren Sara Omar (*Dødevaskeren*, *Skyggedanseren*) havde indstævnet filminstruktøren Manyar Parwani og komikeren Omar Marzouk for at få nedlagt fagedforbud mod visning af de filmoptagelser, som var blevet optaget i forbindelse med et nu skrinlagt dokumentarfilmprojekt. Projektet hed ”*Pigen i sort*” og var oprindeligt planlagt som en dokumentar om Sara Omars virke som forfatter og aktivist i kampen mod social kontrol i det muslimske miljø i Danmark.

Sagen startede for lukkede døre, men dommeren valgte at lade dørene åbne til tredje og

fjerde retsmøde, og det blev noget af et tilløbsstykke. Tilskuerne blev ikke skuffede, for det føg med beskyldninger om løgn, følelsesudbrud om racisme, gensidige afbrydelser af modparten, og på et tidspunkt måtte den hårdtprøvede dommer bede Manyar Parwani forlade retssalen, fordi han blev ved med at blande sig under modpartens procedure. Også hans søster begyndte at råbe op, og sammen forlod de retssalen med råb som ”Racister!” og ”Det er de dumme journalisters skyld!”

Der var kort sagt drama og højspændte følelser fra først til sidst.

Sagens indhold

Som man kan forestille sig, var der ikke fuldstændig enighed mellem parterne om, hvad der egentlig var foregået, før sagen kom for retten, men her er, hvad retten sådan nogenlunde nåede frem til:

Fra januar 2018 begyndte Manyar Parwani

Forfatter Sara Omar vandt første omgang i en dramatisk retssag om, hvorvidt en række dokumentarfilmoptagelser af hende må offentliggøres uden hende godkendelse.

at lave film- og lydoptagelser af Sara Omar med henblik på at lave en dokumentarfilm om hende. Der var ikke indgået en kontrakt mellem parterne, før optagelserne startede. I løbet af første halvår 2018 efterspurgte Sara Omar flere gange en kontrakt, men først i august 2018 blev der indgået en kontrakt mellem hende og et firma ved navn Anagov Diary IVS. Dette iværksætterselskab var blevet stiftet i maj 2018 med tre indehavere, som også var sidestillede direktører: Manyar Parwani, Omar Marzouk og Rasit Tas. Sidstnævnte var med i firmaet som økonomikyndig. I oktober 2018 endte det imidlertid med, at Rasit Tas var både eneindehaver og ene-direktør, for Erhvervsstyrelsen ville ikke godkende Omar Marzouk, da han var underlagt en konkurskarantæne, og banken ville ikke godkende Manyar Parwani til en erhvervskonto.

Således endte Anagov Diary IVS, som havde kontrakten med Sara Omar, med alene at være registreret i Rasit Tas' navn. Han forlod filmprojektet ved udgangen af november 2018. Ikke desto mindre fortsatte filmoptagelserne frem til august 2019. På dette tidspunkt forsøgte Manyar Parwani og Omar Marzouk at få Sara Omar til at underskrive en ny kontrakt; denne gang med et nyoprettet firma ved navn Anagov Diary Documentary. Et navn, der til forveksling lignede navnet på Rasit Tas' firma, og Sara Omar opfattede derfor ikke, at der var tale om et andet firma. Men kontraktens vilkår og ordlyd havde ændret sig, og bl.a. derfor underskrev Sara Omar aldrig den nye kontrakt. Herefter kom det til en form for opgør mellem parterne, og samarbejdet ophørte i august 2019. Dokumentarprojektet blev lagt ned. I januar 2020 fik Sara Omar rettighederne til filmoptagelserne overgivet af Rasit Tas i hans egenskab af indehaver og direktør for Anagov Diary IVS.

Men historien sluttede ikke dér, for i sommeren og efteråret 2021 offentliggjorde Manyar Parwani og Omar Marzouk i Facebook-opslag og diverse medier, at de havde genoplivet projektet og var i gang med at klippe en promo for filmen. Der var dog ikke tale om en egentlig genoplivning af det oprindelige projekt, for nu skulle filmen være en "afsløring" af Sara Omar. Ifølge Manyar Parwani og Omar Marzouk var Sara Omar ikke den, hun udgav sig for at være: Hun var ikke truet, og hun havde ikke oplevet patriarkalsk social kontrol, hun misrepræsenterede det muslimske miljø i Danmark, og alt dette ville komme frem i deres film.

Det fik Sara Omar til at indstævne Manyar Parwani og Omar Marzouk for at få nedlagt fagedforbud mod at anvende film- og lydoptagelserne. Denne fagedforbudssag er endt med at blive afgjort til fordel for Sara Omar: Der blev nedlagt foreløbigt fagedforbud mod, at Manyar Parwani og Omar Marzouk kan bruge materialet til en film. Forbuddet er midlertidigt i den forstand, at der nu skal køre en såkaldt justifikations sag i form af en almindelig civil sag, som skal afgøre, hvem der har rettighederne til hvad. Samtidig har Manyar Parwani og Omar Marzouk kæret byrettens kendelse om fagedforbud til landsretten. Under alle omstændigheder er der lange udsigter til en endelig afgørelse.

Selviscenesættelse

Der er mange spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med denne sag. Blandt dem er: Hvor alvorligt skal man tage en skønlitterær forfatters selviscenesættelse? Hvordan skelner man mellem værk og forfatter? Sara Omars værker er romaner. Ikke selvbiografier. Men hendes baggrund har givet værkerne en autenticitet, som næppe havde været den samme, hvis hun var vokset op i et ateistisk miljø i Nordsjælland.

De indstævnedes advokater, Tyge Trier og Asaf Fazal, lagde stor vægt på en artikel skrevet af Kristoffer Eriksen i det digitale medie Frihedsbrevet. I denne artikel beskrev Kristoffer Eriksen Sara Omar som en "magthaver" i

*
**

Hvordan skelner man mellem værk og forfatter?

Sara Omars værker er romaner.

Ikke selvbiografier.

*Men hendes baggrund har givet
værkerne en autenticitet ...*

Sanne Udsen, forfatter

kulturverdenen og mente, at det ville være intet mindre end en ”kulturskandale”, hvis Sara Omar skulle vise sig at være en ”fupmager”.

Hun er ikke den eneste skønlitterære forfatter, hvis selviscenesættelse giver en ekstra dimension til værkerne. En dimension, som ville se noget anderledes ud, hvis det viste sig, at selviscenesættelsen også var fiktion. Hvad hvis nu det viste sig, at Morten Pape i virkeligheden var vokset op i Charlottenlund og havde gået på Bernadotteskolen? Hvis Knud Romer i virkeligheden var fra Nordjylland, hvis Thomas Korsgaard i virkeligheden var vokset op i en overklassefamilie i Risskov, eller hvis Leonora Christina Skov i virkeligheden var vokset op i en børnerig hippiefamilie på Østerbro? Romanerne – værkerne – ville stå, som de gør. Men læsningen af dem ville være anderledes.

Men ville det ligefrem være en ”kulturskandale”, sådan som Kristoffer Eriksen i Frihedsbrevet påstod, det ville være, hvis Sara Omars baggrund skulle vise sig at være anderledes, end offentligheden har fået indtryk af? Værkerne står jo, som de er.

Hvilke rettigheder?

Sara Omars advokat, Erik Nyborg, gjorde be-

grebet ”retten til eget billede” til et omdrejningspunkt. Ifølge ham skal en dokumentarist, der vil lave en dokumentarfilm om en person, sikre sig at få hovedpersonens tilladelse til det konkrete brug. Ellers kan billederne ikke bruges. Det er altså ikke ophavsretten til de optagne billeder, der er i spil, men spørgsmålet om, i hvilken sammenhæng de må anvendes.

I dette tilfælde havde Sara Omar stillet sig til rådighed for at blive filmet, hun havde indgået en kontrakt, og dermed havde hun også givet tilladelse til, at film- og lydoptagelser af hende kunne blive brugt. Men hvornår, hvor længe, til hvem og til hvilket brug havde hun givet denne tilladelse?

Retten fandt, at Sara Omar havde tegnet kontrakt med og givet tilladelse til Anagov Diary IVS, altså det firma, som endte med at have Rasit Tas som enejer. Dertil kommer, at det formål, som hun gav sin tilladelse til, ikke er den film, som Omar Marzouk og Manyar Parwani nu planlægger. I kontrakten mellem Sara Omar og Anagov Diary IVS står bl.a. følgende passus: ”Der kommer ikke til at foreligge noget materiale i Filmen, som går imod eller kan skade Hovedpersonens værk ’Dødevaskeren’ eller evt. fremtidige værker.”

I oktober 2021 udtalte Omar Marzouk til Filmmagasinet Ekko, at han håbede, at filmen ville komme til at koste Sara Omar karrieren. Det var indlysende ikke det formål, hun havde givet sin tilladelse til. Dommeren fandt, at Sara Omar ikke kunne afvente resultatet af en civil retssag, eftersom Omar Marzouk i samme artikel i Ekko havde fortalt, at de ville offentliggøre filmen på YouTube, hvis de ikke kunne få en aftale med en tv-station eller streamingtjeneste. Derfor fik Sara Omar sit ønske om et midlertidigt fagedforbud opfyldt, mens vi venter på retens endelige afgørelse.

Skjulte motiver?

Men hvordan kom det til at gå så galt? Hvorfor skulle et havareret dokumentarfilmprojekt ende i byretten? I den afsluttende procedure kom

der et ufrivilligt komisk indslag, da Manyar Parwanis advokat, Mohammad Fazal, om de implicerede parter udtalte: ”Alle tre er topprofessionelle folk.”

Det var så ikke det indtryk, man som tilskuer i retssalen var ladet tilbage med. Tværtimod var indtrykket, at der var tale om det rene amatørforehavende. Der var ikke styr på kontrakterne, der var ingen egentlig erfaring med at producere film, der var en total mangel på indsigt i de simpleste økonomiske forhold og tilsyneladende heller ingen forståelse for, at hvis man får et brev fra Erhvervsstyrelsen, så skal man reagere på det, hvis man ikke er enig i indholdet.

Men det er næppe en tilstrækkelig forklaring. Måske var der også lige fra starten tale om modsatrettede interesser og skjulte motiver. Parterne gav modstridende forklaringer

om, hvem der oprindeligt havde taget initiativ til at indlede et samarbejde om den nu så omstridte dokumentarfilm. Ifølge Sara Omar var det Manyar Parwani, der havde taget initiativet. Ifølge Manyar Parwani var det Sara Omar selv, der ville have ham til at lave en dokumentarfilm om hende.

Men hvorfor skulle Sara Omar vælge netop Manyar Parwani blandt alle landets dokumentarister? Han er en ganske kontroversiel figur inden for filmbranchen: Hans projekt om at lave en film om Omar El-Hussein, der i 2015 dræbte Finn Nørgaard og Dan Uzan, blev aldrig realiseret, og det viste sig, at han havde givet ukorrekte oplysninger i ansøgningen til Filminstituttet. Til filmen *Klar til optagelse* fik han interesserede skuespillere til at betale for at komme til casting, og de indsamlede penge (over 250.000 kr.) forsvandt ifølge Manyar Parwani sammen med hans klipper. Hverken pengene eller klipperen er set siden. Filmen har i øvrigt aldrig haft premiere. Hans partner, Omar Marzouk, er først og fremmest kendt som komiker og ikke for sin helt store erfaring som filmproducent.

Men hvorfor overhovedet skændes om, hvem der tog initiativ til projektet? Det er et uomtvisteligt faktum, at der faktisk blev et samarbejde, som løb fra starten af 2018 til august 2019. Almindeligvis vil en uenighed gå på, hvem der kan tage æren for at have fået ideen – her er det besynderligt nok lige omvendt. Hvad kan det skyldes?

Måske bliver vi klogere, når sagen er kommet længere gennem retssystemet. Indtil videre kan vi konstatere, at Sara Omars person og forfatterskab i nogle kredse er blevet opfattet som kontroversiel i en grad, som det sjældent bliver en skønlitterær forfatter til del. ✖

*
**

*I oktober 2021 udtalte
Omar Marzouk til
Filmmagasinet Ekko,
at han håbede, at filmen
ville komme til at koste
Sara Omar karrieren.*

Sanne Udsen, forfatter

SANNE UDSEN er er forfatter til en række bøger, skønlitterære og faglitterære, bl.a. *Stein og drømmefabrikken* og *Psykopater i jakkesæt*. Medlem af Dansk Forfatterforenings bestyrelse fra 2016 til 2021.

Uden humor er det svært at trække vejret

Kristina Nya Glaffey er forfatter, underviser, litterær performancekunstner, oversætter, modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdslegat – og pr. 1. august også kursussekretær i Dansk Forfatterforening.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Det var i Brasilien, og hun var i begyndelsen af tyverne, da hun besluttede, at hun ville være forfatter – eller i hvert fald at hun ville søge ind på Forfatterskolen.

”Jeg læste nordisk litteratur på Københavns Universitet, men efter ret kort tid begyndte jeg at kede mig. Vi skrev den samme type tekst efter samme form igen og igen. Jeg var vant til at skrive og havde altid skrevet en del, men den akademiske tekst var for tung, for kedelig. Så jeg tog en pause fra universitetet og rejste til Brasilien,” siger Kristina Nya Glaffey.

Du besluttede, at du ville være forfatter?

”Mja, jeg begyndte at skrive tekster til ansøgningen, som var ret omfattende, og søgte så ind, da jeg kom hjem. Og jo, jeg besluttede vel, at jeg ville være forfatter, men kunne selvfølgelig ikke vide, hvordan det ville gå. Om det ville gå. Der er mange elever fra Forfatterskolen, der ikke bliver forfattere.”

Et trygt, rart, sjovt rum

Kristina Nya Glaffey blev optaget på Forfatter-skolen, og mødet med professionelle forfattere og fællesskabet omkring det at skrive var noget af det, hun tog med sig i 2005 efter to års studietid. Og en stor del af hendes faglige netværk og af de venskaber, hun har i dag, rækker tilbage til skolen. Men visse undervisningsmetoder, bl.a. måden at give kritik på, har hun ikke ønsket at tage med sig.

”Det at være sammen med andre, som også skrev – det skrivende fællesskab – var givende, men den meget kritiske tone var helt sikkert nedbrydende for nogle. Selv har jeg aldrig skrevet så lidt som i de to år, jeg gik på skolen. Det har gjort mig bevidst om stemningen i et undervisningsrum, og det er min erfaring, at en forudsætning for at lære og også for at modtage og få noget ud af kritik er, at man skaber et trygt og rart rum. Trygt og rart – og der skal også være plads til at have det sjovt. Det skal ikke være farligt at grine. Hvis man fortrænger humoren, så bliver det svært at få vejret.”

Humor, og især den satiriske humor, er den

*
**

*Kurstilbuddet er flot
og vigtigt, mange sidder
jo meget alene, arbejder
individuelt, og det kan
være svært at holde niveauet
på egen hånd.*

Kristina Nya Glaffey, forfatter og ny kursussekretær

Kristina Nya Glaffey

**– ny kursussekretær pr. 1. august,
men allerede så småt i gang
med arbejdet i Dansk Forfatterforening.**

røde tråd i Kristina Nya Glaffeys forfatterskab. Hun debuterede i 2007 med novellesamlingen *Lykkejægere* og har siden skrevet en række romaner, bl.a. en trilogi om *Mor og Busser*, og en digtsamling sammen med Maja Lee Langvad. I øjeblikket er hun aktuell med romanen *To the Modern Man*. Et portræt af den moderne medie-mand – eller måske det moderne mediemenneske, da ”man” som bekendt ikke alene betyder mand, men også menneske, på engelsk.

Et kludetæppe

Hendes arbejdsliv og forfatterøkonomi kalder hun ”kringlet og noget af et kludetæppe”, der består af mange forskelligartede opgaver omkring bogen og litteraturen. Det er blandt andet været sammen af undervisning på gymnasier og højskoler, skriveprojekter og forløb, oversættelser og enkelte oplæsninger. I 2020 modtog hun Statens Kunstfonds treårige arbejdslegat, som har givet hende mulighed for også at lave andre, mere eksperimenterende ting, bl.a. en satirisk litterær performance, *Yellow Madonna*, også i samarbejde med Maja Lee Langvad. De to har opført den i forbindelse med Ny Carlsberg Fondets performancefestival på Det Classenske Bibliotek. Nu bliver ”kludetæppet” så udvidet med ca. 12 ugentlige timer som kursussekretær i Dansk Forfatterforening.

”Kurstilbuddet er flot og vigtigt, mange sidder jo meget alene, arbejder individuelt, og det kan være svært at holde niveauet på egen hånd,” siger hun.

”Jeg glæder mig til at facilitere kurserne,

↑
overvære dem og lytte med. Jeg mener, hvor heldig kan man være? Jeg er på arbejde og bliver klogere. Det er en benefit, og jeg glæder mig også til at få en arbejdsplads, arbejdsdage med kolleger og en konkret og fysisk ramme omkring det. Der er ikke mange deltidsjobs som det her, og det passer godt til livet som freelance.”

Det er det første faste job, Kristina Nya Glaffey har haft, i de femten år hun har arbejdet som forfatter. Hun tror ikke, at det vil betyde mindre skrivetid hjemme i det kombinerede soveværelse/kontor ved Amager Strand. Tværtimod.

”Det vil samle og skabe en ramme frem for de mange sammensatte opgaver her og der. Jeg skriver hver dag, men sjældent mere end to til tre timer og allerhelst om morgenen, tidligt på dagen. De første tre-fire år efter Forfatterskolen prøvede jeg at skrive i lange, sammenhængende perioder, adskillige timer om dagen, jeg tog på skriveophold og den slags. Jeg troede, at det var sådan, man gjorde som forfatter, bare skrev og skrev. Men det fungerer ikke for mig, sådan arbejder jeg ikke, jeg skriver hellere i korte, intense forløb. Der var også mange, der advarede om, at når jeg fik børn, ville jeg ikke få tid eller ro til at skrive, men sådan gik det heller ikke. For mig var det nærmere modsat, børnene har givet en ramme omkring dagene,” siger Kristina Nya Glaffey, der har en søn på ni og en datter på tolv. ✖

RECEPTION

Dansk Forfatterforening inviterer til en reception, hvor medlemmer og samarbejdspartnere på kursusområdet kan sige velkommen til Kristina Nya Glaffey og samtidig sige farvel til Anne-Sophie Lunding-Sørensen, som har været foreningens kursussekretær de seneste seks år.

Receptionen afholdes torsdag d. 16. juni kl. 16-17 i Strandgade 6 i København.

Kursussekretæren samarbejder tæt med kursusudvalget, som består af medlemmer udpeget af de enkelte faggrupper i foreningen.

Kursusudvalgsmedlemmerne indsamler ideer og ønsker til kursusindhold, møder, workshops og seminarer fra deres styrelser og grupper. Det enkelte medlem af Forfatterforeningen kan også komme med forslag. Ikke direkte til kursussekretæren, men til formanden for den faggruppe, man måtte tilhøre, som vil sørge for at bringe det videre, hvis det passer ind i gruppens øvrige forslag. På fire årlige møder diskuterer og udvikler udvalg og kursussekretær på ideerne.

Hvert år er der ca. tyve kursustilbud med relevant indhold, der tilgodeser illustratører, oversættere og fag- og skønlitterære forfatters behov for faglig og kunstnerisk udvikling.

Kursussekretær og -udvalg planlægger typisk et år frem i tiden. En stor del af kurserne afholdes i Strandgade i København, ligesom der også er kurser i Aarhus hver sæson og et enkelt årligt weekendkursus på Hald Hovedgård i Viborg.

Kurserne er støttet af Statens Kunstfond. Kursussekretæren er tovholder på kurserne, aftaler tid, sted og indhold med underviserne, og har én fast arbejdsdag i sekretariatet i Strandgade. Stillingen er en åremålsansættelse på tre år med mulighed for forlængelse.

Kursuskatalog efterår 2022

kurser & videreuddannelse for forfattere, oversættere & illustratører

Det er – stadig – omskiftelige tider, og derfor kan der forekomme ændringer, men vi følger corona-udviklingen nøje og de til enhver tid gældende regler.

Der vil blive annonceret flere kurser løbende, så hold øje med hjemmesiden, hvor du finder eksakte tidspunkter og desuden kan læse om, hvordan du søger om plads på kurserne:

<https://danskforfatterforening.dk/kommende-kurser/>

DANSK FORFATTERFORENING

Strandgade 6, stuen, 1401 København K www.danskforfatterforening.dk

UNIVERS-BYGNING

På dette workshop-kursus skal vi arbejde med skabelse af fiktive universer og storyworlds. På workshoppen får du indsigt i universskabelse nu og historisk, og du får hands-on erfaring med world building. Vi skal også arbejde med en ny universmodel, der vil gøre dig i stand til at skabe dine egne fiktioner, så de kan folde ud i fortællinger til bøger og på tværs af nutidige og fremtidige medier.

Underviser: Simon Jon Andreassen

Tid: 27. august

Sted: Godsbanen, Aarhus

For: BU, S

REDIGERING AF LYRIK

På kurset vil forlægger og redaktør Rasmus Graff fortælle om sine erfaringer med at redigere poesi, herunder hvilke kriterier for redigering der opstår, alt efter hvilken type manuskript man har med at gøre. Kurserne kommer herefter til at arbejde redaktionelt med hinandens tekster.

Underviser: Rasmus Graf

Tid: 27. august

Sted: Online

For: L

AT OVERLEVE SOM OVERSÆTTER

På dette kursus kommer vi ind på en række forhold, som er væsentlige, hvis man skal overleve som oversætter, nemlig:

Kontraktforhandlinger og ark-honorar, skattetekniske forhold, netværksarbejde og redaktørpleje samt dos and don'ts i samarbejdet med forlaget, og sidst, men ikke mindst, legatansøgninger.

Undervisere: Louise Ardenfelt Ravnild, Morten Visby, Juliane Wammen, Kasper Kjærsgaard m.fl.

Tid: 18. september

Sted: Strandgade

For: DOF

HÅNSKRIFT I EN DIGITAL TIDSALDER

Håndskriften er det taktile og personlige udtryk, der nemt kan blive oversat i digital kommunikation. Hvilken funktion har håndskriften i dag? Hvilke værdier og overraskelser kan man finde i at arbejde skriftligt i det tempo og med de begrænsninger, som det håndskrevne dikterer? Og hvordan påvirker det håndskrev-

ne læseoplevelsen? Dette er nogle af de spørgsmål, kurset kommer ind på.

Underviser: Gerd Laugesen

Tid: 25. september

Sted: Strandgade

For: L, S

DEN TEGNEDE KARAKTER

Foredrag med tekst og tegninger – og workshop, hvor vi arbejder med at skabe nuancerede og mindeværdige figurer. Vi skal blandt andet beskæftige os med: Hvordan bliver en tegnet karakter lige så ægte som en levende? Hvad skal der til, for at man har lyst til at arbejde med et fiktivt menneske i lang tid? Og hvordan skaber man en karakter, der kan folde sig ud gennem en lang historie – og som bliver ved med at optage læseren/beskueren?

Underviser: Nikoline Werdelin

Tid: 1. oktober

Sted: Strandgade

For: Illu.

ANMELDELSEN - MELLEMSMAG OG ANALYSE

Anmeldelser udgør en fri og åben genre, og de kan være udslagsgivende for et bogsalg, så det er ikke ligegyldigt, hvad en anmelder mener om bogen. Skal anmeldelsen være litteraturkritik eller en form for varedeklaration? Hvor objektiv skal en anmeldelse være? Hvor subjektiv kan en anmeldelse være? Hvilke kriterier ligger til grund for den enkelte anmelders arbejde? Hvor passer bogbloggere ind i det litterære landskab? En række anmeldere giver deres bud på disse spørgsmål.

Undervisere: Kamilla Löfström (Kritikerlavet), Anette Leonora Andersen (Anettes Litteratursalon), Jane Andersen (bogblogger.dk), Siri Ranva Hjelm Jacobsen (Information) og Louise Peterson (JP)

Tid: 9. oktober

Sted: Strandgade

For: Alle

FANG BØRNE- INTERESSE

Lær mere om børns hukommelse og bliv klogere på deres udvikling på dette kursus for forfattere og illustratører, der henvender sig til børn.

Kurset har fokus på at forstå børns hukommelse og opfattelsesevne afhængigt af alder, således at litteratur og illustration kan målrettes til dem.

Kurset, som er baseret på forskning i børns hukommelse, kommer blandt andet ind på:

Hvad skal der til, for at børnene husker det, de oplever?

Hvad hænger ved, og hvordan ser verden ud fra barnets perspektiv?

Underviser: Trine Sonne

Tid: 29. oktober

Sted: Online

For: F, BU, Illu.

GENRER I BEVÆGELSE

Faghistorikere, faglitterære forfattere og lærebogsforfattere arbejder med det samme stof, men på forskellige måder. Deres genrevalg er forskellige. Alle skal overholde princippet om, hvad der er faktisk verificeret, men de benytter forskellige strategier for at nå frem til formidlingen af historien. Hvad kan vi lære af deres metoder? Hvilke overvejelser ligger bag deres valg, når det kommer til kilder, metoder og narrative virkemidler?

Underviser: Lars Bisgaard

Tid: 30. oktober

Sted: Strandgade

For: F

MILITÆR TERMINOLOGI

Et kursus målrettet oversættere og forfattere, der på forskellig vis beskæftiger sig med militæret.

Det er nemlig vigtigt at have fuldkommen styr på termer og begreber, når man vil beskrive emner, der har at gøre med militæret.

Hvilke termer og udtryk er de rigtige: antiluftskyts eller flak – ritmester eller ulan?

Det og meget andet om sprogbrug i hær, flåde, luftvåben og specialenheder kommer kurset til at handle om.

Underviser: Claus Matthiesen

Tid: 10. november

Sted: Strandgade

For: F, S, DOF

SKAGEN-WORKSHOP

Skagensmalerne var i 1880'erne en væsentlig del af et rigt kunstmiljø, der blandt andre talte Krøyer, ægteparret Ancher og Drachmann.

Kurset er en workshop, hvor forfattere og illustratører samler stof til tekster og illustrationer på tværs af genrerne om stedet, tiden og kunsten.

Undervisere: Mette Houlberg Rung,

Peter Nørgaard og

Christina Englund

Tid: 13. november

Sted: SMK/Strandgade

For: Alle

LÆR AT SKABE MONSTRE

På dette workshopkursus arbejdes der med at udvikle væmmelige væsener, sæere skabninger eller måske simpelthen blot monstre.

Gennem øvelser skal vi visualisere disse væsener, der opstår ud af følelser som frygt, angst, vrede – eller glæde?

Grundlaget for at skabe monstre er temaer som sygdom, død, "det fremmede" (ikke at forveksle med "de fremmede") og fantasi. Væsenerne kan skabes ud af både genkendelige og abstrakte elementer.

Underviser: Mattias Adolfsson

Tid: 27. november

Sted: Strandgade

For: Illu.

POESI – INSPIRATION, EFTERLIGNING OG TYVERI

En god måde at lære noget om at skrive (og læse) på er ved at se på, hvad og hvordan andre har gjort. Skrevet digte for eksempel. På dette kursus vil vi læse en række forskellige digte fra det mere traditionelle og til det konceptuelle – og igennem skriveøvelser på stedet kommer vi til at efterligne og diskutere de forskellige måder at skrive poesi på. Det er med andre ord en alvorligt ment leg, der forhåbentlig bliver både sjov og lærerig.

Underviser: Martin Glaz Serup

Tid: 1. december

Sted: Strandgade

For: L

ALT DET PRAKTISKE

✘ Kurser er gratis for medlemmer af DFF. Hvis du er forhindret, så meld afbud, så kan en anden få pladsen. Associerede medlemmer betaler halvdelen af kursets pris. Ikke-medlemmer betaler fuld pris. Ved afbud senere end 31 dage før refunderes kursusgebyret ikke. Ved aflysning af kurset refunderes kursusgebyret.

✘ Mange kurser henvender sig til en specifik faggruppe, og den gruppe har fortrinsret. Men du er velkommen til at søge et kursus, selvom du ikke tilhører den pågældende faggruppe.

✘ Der tages forbehold for ændringer i programmet. Hold dig orienteret om eventuelle ændringer på: danskforfatterforening.dk

✘ Tilmeldingsfrister og detaljer om tilmelding: danskforfatterforening.dk

✘ Der kan komme flere kurser i løbet af efteråret – hold øje med hjemmesiden, hvor de bliver annonceret: danskforfatterforening.dk

✘ Du skal tilmelde dig kurser, ca. en måned før kurset afholdes. Se de præcise frister og datoer på danskforfatterforening.dk

Manuskriptstøtte

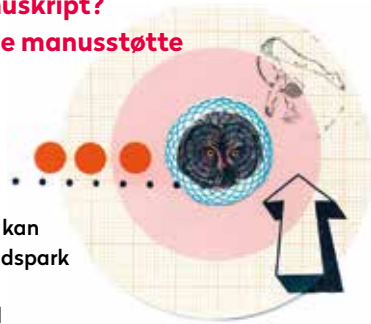
Har du problemer med dit manuskript?

Ordinære medlemmer kan søge manuskriptstøtte hos Dansk Forfatterforening.

Der findes to slags støtte:

FØDSELHJÆLP

Har du ideer til et projekt, som du ikke kan komme i gang med, kan du søge om indspark og råd fra en erfaren forfatter. Der bevilges almindeligvis fire timer til medlemmer af Dansk Forfatterforening.

MANUSKRIPPTGENNEMGANG

Du har et færdigt manuskript, men du har fået afslag fra et eller flere forlag og kan ikke komme videre. I den situation kan du få professionel hjælp fra en erfaren forfatter. Dansk Forfatterforening tilbyder at betale for en gennemgang af manus hos en professionel forfatter, du selv kan foreslå. Vedkommende gennemgår teksten og hjælper med at identificere svagheder.

Manuskriptet skal almindeligvis have været på mindst ét forlag og have modtaget en begrundet afvisning, før der kan bevilges en manuskriptgennemgang.

Den konsulent, som påtager sig opgaven, honoreres med 400 kr. i timen. Bagefter skal både forfatteren og konsulenten sende en kort beskrivelse og vurdering af samarbejdet.

✘ Der er fire årlige ansøgningsfrister til manuskriptstøtte: 1. marts, 1. maj, 1. august og 1. november,

✘ Ansøgningen skal indeholde: Kontaktoplysninger, tidligere udgivelser, kort beskrivelse af manus, omfang af manus og info om kontakt med forlag.

✘ Desuden skal ansøgningen:

- ✘ Indkredse, hvori problemerne består.
- ✘ Beskrive, hvad en evt. konsulenthjælp skal bestå i.
- ✘ Ansøger er også velkommen til at foreslå en bestemt kollega/konsulent som vejleder.

Du skal ikke indsende hele dit manuskript.
Skriv til: kursus@danskforfatterforening.dk

OBS: Som noget nyt har kursusudvalget besluttet, at også oversættere kan søge manuskriptstøtte.

Dette kursusprogram for efteråret 2022 er udgivet af Dansk Forfatterforening

Kursussekretær: Anne-Sophie Lunding-Sørensen Sekretariatschef: Sara Strand Redaktør: Lene Møller Jørgensen

Grafisk design: salomet grafik/Mette Salomonsen Illustrationer: Lise Rønnebæk

Henvendelse om kurser: kursus@danskforfatterforening.dk Anden henvendelse: df@danskforfatterforening.dk

Skal forlaget have podcastretten?

I nyhedsbrevet i april nævnte vi, at flere forlag indfører vilkår om podcast i forlagsaftaler.

AF DANSK FORFATTERFORENINGS JURIST, ANNE KOLDBÆK

Hvad er podcast?

Podcast er det at gøre lydprogrammer tilgængelige til streaming on-demand, f.eks. i DR Lyd. Podcast som genre er (sam)talebaserede værker om faktuel indhold med en varighed på ca. 20-60 minutter pr. podcast eller afsnit i en podcastserie.

Podcast som genre er (sam)talebaserede værker om faktuel indhold med en varighed på ca. 20-60 minutter pr. podcast eller afsnit i en podcastserie.

Hvordan bliver der en podcast ud af bogen?

En podcast er ikke en udgave af det litterære værk. Det ville jo være en lydbog eller en oplæsning. Podcasten kan være en bearbejdning af bogværket, hvis podcasten holder sig tæt til dispositionen og indholdet i værket. Som regel vil podcasten supplere bogen. Så er den et nyt værk, og så skal podcastens relation til værket beskrives. Der kan stå, om podcasten: "baserer sig på", er "i tilknytning til" eller "vedrørende" værket. Det er meget vidtrækkende.

Hvad betyder podcastretten?

Hvis forlaget og forfatteren har en konkret plan om en podcast, kan der indgås en forlagsaftale om podcasten (værket). Ofte har forlaget dog ingen plan endnu, men ønsker at sikre sig imod, at forfatteren får lavet en podcast, som kan konkurrere med bogen.

Vilkår, der giver forlaget "førsteret til at lave podcast i tilknytning til værket", forpligter ikke forlaget til noget. Men det forbyder forfatteren at lave podcast uden at spørge forlaget først. Forbuddet bør ikke forhindre forfatteren i at deltage i sædvanlige aktiviteter i forbindelse med udgivelsen eller forfatterskabet, herunder debatter, interviews, oplæsning mv.

Hvad anbefaler DFF?

Er der ingen konkrete planer om en bestemt podcast, bør vilkåret enten fjernes eller begrænses mest muligt, f.eks. tidsbegrænses til 12 måneder efter udgivelsen. Hvis såvel forfatter som forlag ser udgivelse af en podcast som en konkret mulighed, kan optionen være længere.

DFF anbefaler:

- At relationen til værket bliver specificeret. Podcasten skal relatere sig "direkte" til værket.
- Tidsbegrænsning af forlagets option/førsteret.
- Klare optionsvilkår: Forlaget skal svare inden for en kort frist og tage stilling til, om det vil udnytte retten, hvis forfatteren kommer med et konkret podcast-projekt selv eller med et tilbud fra andre.

Tag snakken med forlaget om podcastvilkåret. Hvad vil de med det? Og hvad er dine interesser? ✖

SKRIV TIL ANNE KOLDBÆK PÅ JURA@DANSKFORFATTERFORENING.DK

SPØRG DANSK FORFATTERFORENING OM ALT

Hvis du har faglige spørgsmål eller spørgsmål angående foreningen, dens lokaler og historie, så skriv.

KALENDER

Hvor intet andet er nævnt, holdes møderne i Dansk Forfatterforenings lokaler i Strandgade 6, København.

FYRAFTENSMØDE OM EXOFIKTION

Onsdag d. 1. juni kl. 16-19

Mød de to forfattere Raket Haslund-Gjerrild (*Adam i paradis*, roman om maleren Kristian Zahrtmann (2021)) og Peter Løhr (*Hulemennesket*, roman om maleren Johan Th. Lundbye (2021)).

Exofiktion er betegnelsen for en fikcionaliseret beskrivelse af en virkelig persons liv og karriere, og der er en del eksempler på den type litteratur fra de seneste år.

Forfatter Lotte Thrane er moderator, og foreningen byder på et glas vin eller vand. Alle er velkomne.

SEMINAR OM ULOVLIG DELING AF STUDIEBØGER

Onsdag d. 8. juni kl. 14-16

RettighedsAlliancen inviterer forfattere, forlag, uddannelsesinstitutioner og andre interesserede til seminar om ulovlig deling af studiebøger. RettighedsAlliancen fortæller om det ulovlige marked for litteratur samt om, hvilke tiltag der gøres på området. Tilmelding til victoria.ager-skov@rettighedsalliancen.dk senest onsdag d. 1. juni.

GODDAG- OG FARVELRECEPTION

Torsdag d. 16. juni kl. 16-17

Hils på Foreningens nye kursussekretær, Kristina Nya Glaffey, og sig farvel til den afgående, Anne-Sophie Lunding-Sørensen. Medlemmer og samarbejdspartnere er velkomne.

Kristina Nya Glaffey tiltræder pr. 1. august.

BLIXENPRISEN

Lørdag d. 18. juni, Store Vega, Enghavevej 40, København V.

I år indledes festen med et åbent og gratis dagsprogram, hvor de nominerede optræder med talks, inter-

views og oplæsninger.

Fra kl. 13 til 18.

Derefter lukker Store Vega for de gratis glæder, og festen kræver betaling.

LEGATRECEPTION OG EFTERFØLGENDE SOMMERFEST

Fredag d. 24. juni kl. 16-18

Årets legatmodtagere fejres med bobler. Senere er der Sommerfest

Festen åbner kl. 19.30 og slutter kl. 24.

Der serveres en let anretning med fri bar.

Det koster 100 kr. at deltage i sommerfesten. Betaling kontant i døren.

For alle ordinære medlemmer. OBS: Tilmelding til df@danskforfatterforening.dk senest tirsdag d. 21. juni.

AUTORKONTOEN

Åbner for ansøgninger omkring d. 1. august – hold øje med hjemmesiden.

Ansøgningsfrist er tirsdag d. 6. september kl. 12.

BOG- OG BIBLIOTEKSMESSE I GØTTEBORG

Fra torsdag d. 22. september til søndag d. 25. september 2022

Medlemmer af Dansk Forfatterforening får rabat. Send en mail til df@danskforfatterforening.dk senest tirsdag d. 23. august, hvis du vil købe billet.

FORANDLING ELLER EJ

Fredag d. 5. august til søndag d. 14. august

Det er femtende gang, at forfatter Michael Svennevig står bag en festival med oplæsning, talks og musik fordelt på fire bydele i København. Der er gratis adgang til arrangementerne. Kunstnerne er ikke offentliggjort i skri-

vende stund, men find programmet her: michaelssvennevig.weebly.com

AARHUSGRUPPEN

International litteraturfestival i Aarhus

LitX byder på et bredt program fra torsdag d. 9. juni til søndag d. 19. juni.

Aarhusgruppen i Dansk Forfatterforening har i samarbejde med festivalen arrangeret et musik- og poesiværksted, hvor Lydmor (Jenny Rossander) komponerer musik på scenen til et digt, hun netop er blevet præsenteret for. Arrangementet finder sted torsdag d. 9. juni kl. 19.30-21 på Godsbanen. Derudover er arrangeret en talk med musiker og sangskriver Lars H.U.G. Og det kan man opleve torsdag d. 16. juni kl. 19.30-21 på Godsbanen.

Flere medlemmer af foreningen optræder i forbindelse med festivalen – se program på litx.dk

BU

Havnerundfart med arkitekturguide Mandag d. 22. august kl. 16.30

For BU'ere og deres pårørende, og hvis der er ekstra plads, er medlemmer af andre grupper supervelkomne. Tilmelding til lisebidstrup@stofanet.dk

Fyraftensmøde om den nye Læsevaneundersøgelse

Torsdag d. 1. september kl. 19

I løbet af den tidlige sommer bliver den nye Læsevaneundersøgelse offentliggjort. Lisbeth Vestergård er projektleder i Tænk tanken Fremtidens Biblioteker, og hun vil fortælle om undersøgelsens konklusioner omkring børns læsning. Åbent for alle i foreningen Tilmelding til lisebidstrup@stofanet.dk

DE SKØNLITTERÆRE

Fyraftensmøde om skrivning, inspiration og flow

Fredag d. 3. juni kl. 16-18

Workshop med forfatter Christine Bojsen Træden og lyriker Ann-Marie Blaabjerg. Efter oplæg og dialog går vi i grupper. Del erfaringer, få frisk inspiration og nyt mod til at kickstarte skriveprojektet.

Tilmelding til stephanie@caruana.dk, hvor du også kan bede om et Zoom-link.

DE FAGLITTERÆRE

Sensommerfest

August – nærmere oplysninger i de kommende nyhedsbreve.

LYRIKGRUPPEN

Nordisk poesiaften Torsdag d. 2. juni kl. 19

Oversætterne Merete Enggaard Jakobsen og Siri Nordborg Møller fortæller om deres arbejdsproces med oversættelse af svensk og finsk poesi. Undervejs læses der op fra deres oversættelser af hhv. Iman Mohammads *Bagved træet rygge* og Sirkka Turkkas *Kom tilbage, lille Sheba*. L-gruppen byder på en lille forfriskning.

SENIORGRUPPEN

Møde

Mandag d. 12. september kl. 15-17

Indhold endnu ikke planlagt. Hold øje med hjemmesiden.

STORDSTRØMMEN

Reception

Fredag d. 17. juni kl. 18-19 i Strandgade 6, København K

Formand for StORDstrømmen Lone Rytsel vil fortælle om gruppens aktiviteter i anledning af jubilæet. Næstformand Anne Sofie Hammer fortæller om DFF. Alle medlemmer er velkomne. Tilmelding til lisebostrup@gmail.com

NYE MEDLEMMER

Louise Desirée Hanberg-Huusfeldt, S, Kvindelige Forfattere Lyngby
Senest udgivne titel:
Min grå måske kan ikke tale, Mellemegaard, 2020

Gitte Kær Hillebrandt, S, Aarhusgruppen Herning
Senest udgivne titel: *Dating. dot.not*, Brændpunkt, 2021

Ulla Schejbel Nielsen, BU, Læremiddel Roskilde
Senest udgivne titel: *Felven og den magiske dis*, BoD, 2020

Trine Engholm Michelsen, F, Læremiddel, Kvindelige Forfattere Valby
Senest udgivne titel:
Storfyrstinden, People's, 2021

Christine Bojsen Træden, S, Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Lukketid, Brændpunkt, 2021

Lars Elkjær, S, Køge
Senest udgivne titel:
Kannibalens spor, Forfatterskabebet.dk, 2021

Annette Rosenvold Hvidt, F, Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Vilhelm Hammershøi, Lindhardt og Ringhof, 2018

Majka Bjørnager, DOF
Senest oversatte titel:
Fortællinger fra regnskoven, Sort Kat, 2022

Sandy Brinck, S, Kvindelige Forfattere, Vanløse
Senest udgivne titel:
På den anden side set, Mellemegaard, 2022

Toril Snerle Bækmark, BU, Illu., Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Drengen uden øre, Jensen & Dalgaard, 2021

Sinus Reuss, S, Kokkedal
Senest udgivne titel:
Intet at skjule, Brændpunkt, 2021

Jørgen Filtenborg, F, Silkeborg
Senest udgivne titel:
Personlig udvikling i teori og praksis, Klim, 2020

Andrea Fehlauer, DOF, København
Senest oversatte titel:
Dyre hjerte, Alpha, 2022

Nadia Staldgaard, BU, Illu., Svendborg
Senest illustrerede titel:
Solskin, Dansk Sang, 2021

Emeli Bergman, S, København
Senest udgivne titel:
På undersiden af dagen, Gutkind, 2021

Anna Margrethe Kjærgaard, BU, Illu., Rønne
Senest udgivne titel:
Hr. Pindse, Jensen & Dalgaard, 2021

Louise Johannesen, BU, Illu., Senest illustrerede titel:
Stakkels dyr, Jensen & Dalgaard, 2022

Britt Nørbaek, S, Aarhus Aalborg
Senest udgivne titel:
Instinkt, Byens Forlag, 2021

Rosanne McCollum, DFF
Senest udgivne titel: *The Island of Ireland*, Systime, 2021

Lone Halkjær Jensen, BU
Senest udgivne titel: *Atlan og ulvene*, Straarup og Co., 2021

Henrik Holstein, F, Roskilde
Senest udgivne titel: *Adel i vor tid*, Lindhardt og Ringhof, 2016

Kristina Nya Glaffey, S, København
Senest udgivne titel: *To the Modern Man*, Gyldendal, 2022

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, stuen,
1401 København K
Tlf.: 3295 5100
Fax: 3254 0115
Tlf.-tid: man.-tors. 10-12 og 13-15. Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk
www.danskforfatterforening.dk

FORMAND:
Morten Visby
formand@danskforfatterforening.dk

JURIST:
Anne Koldbæk
jura@danskforfatterforening.dk
Kontortid: Tirs.-tors. kl. 10-12 og 13-15

BOGHOLDERI:
Trine Larsen
bogholderi@danskforfatterforening.dk

MEDLEMSADMINISTRATION M.M.:
Nena Wiinstedt (sekretær) df@danskforfatterforening.dk,
Anna Ida Hægguist assistance@danskforfatterforening.dk,
Lotte Foged, (projekt-kordinator) blixen@danskforfatterforening.dk,
Sine Löfström Antonisen medlemservice@danskforfatterforening.dk,
Laura Ellinor Rask kontakt@danskforfatterforening.dk

KURSUSSEKRETÆR:
Anne-Sophie Lunding-Sørensen kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: tors. kl. 10-12 og 13-15.
(OBS: Pr. 1. august træder Kristina Nya Glaffey som kursussekretær med tlf.-tid onsdag kl. 10-12 og 13-15).

SEKRETARIATSCHEF OG WEBREDAKTØR:
Sara Strand ss@danskforfatterforening.dk

Bestyrelsen:
Morten Visby (fmd.),
Anne Sofie Hammer (næstfmd.),
Henrik Poulsen (kasserer),
Kenneth Krabat, Juliane Wammen,
Lise Bidstrup, Stephanie Caruana,
Nanna Gyldenkaerne, Tomas Lagermand Lundme, Lotte Thrane og Kaare Øster.

Gruppernes styrelser:
S-gruppen
Stephanie Caruana (fmd.)
Birte Kont
Christine Tjalve
Anne Nielsen
Anne Hjelmsø
Anne Zenon
Martin Holmslykke
Sinus Reuss (suppl.)
Eva Maria Fredensborg (suppl.)

BU-gruppen
Lise Bidstrup (fmd.)
Inge Duelund Nielsen
Sally Altschuler
Anna Bridgwater
Anne Sofie Hammer
Lise Jacobsen Qvistgaard
Jette Rydahl Sørensen
Birgitte Bregnedal
Kim Langer
Gunnar Wille
Marie Priem (Illustratorgruppen)
Illustratorgruppen
(under BU)
Marie Priem (fmd.)
Bente Bech
Jesper Tom-Petersen
Tomas Björnsson
Jan Christian Mogensen
Lise Malling Schmidt (suppl.)
Tove Krebs Lange (konktraktrådgivn.)

L-gruppen
Kenneth Krabat (fmd.)
Cindy Lynn Brown
Erik Trigger Olesen
Jesper Rugård Jensen
Linda Karen Prahl Jørgensen
Poul Lynggaard-Damgaard
Thorvald Berthelsen
F-gruppen
Henrik Poulsen (fmd.)
Anne Rosenskjøld Nordvig
Kaare Øster
Anne Hedeager Krag
Charlotte Langkilde
Thomas Dickson
Pernille Frost
Tommy P. Christensen (suppl.)
Cathrine Errboe (suppl.)

DOF
Juliane Wammen (fmd.)
François-Eric Grodin (næstfmd.)
Birthe Lundsgaard
Signe Lyng
Siri Nordborg Møller
Nanna Katrine Lund
Jakob Levinsen
Uschi Tech (suppl.)
Rasmus Hastrup (suppl.)

Haikugruppen Ulla Conrad (fork. ullaconrad@mail.com)
Kvindelige forfattere i DFF Birte Kont (birtekont@mail.tele.dk)
Læremiddelgruppen Henrik Poulsen (fmd. henrik@henrikpoulsen.com)
Seniorgruppen i DFF Benny Pedersen (fmd. bpe1954@gmail.com)
StORDstrømmen i DFF Kontaktperson: Lone Ayo Rytzel (Lone@lonerytzel.dk)
Aarhus-gruppen i DFF Gunvor Graner Krejberg (fmd. info@gunvorganerkrejberg.dk)

**Bog- og kunstmesse
i Kulturhus Syd Helsingør.
Lørdag d. 11. og
søndag d. 12. juni.
Alle Nordsjællands forfattere
kan deltage.
Nærmere oplysninger send
en mail til: j.bodilsen@pc.dk.**

Portfolio

Signe Kjær, først tillykke med Kulturministeriets Illustratørpris. Det er stort?

Tak! Ja, megastort. Men de sidste to år har været så begivenhedsrige, og alting er gået meget hurtigt, så jeg har næsten ikke haft tid til at tænke over, hvad der sker. Det håber jeg, at jeg får på et tidspunkt.

Hvad er der sket de sidste to år?

Lige efter at corona var kommet til Danmark, blev jeg bedt om at illustrere *Barnets Bibel*, og i løbet af den samme uge væltede det ind med nye opgaver. Det var, som om alle pludselig opdagede mig på samme tid. Og det er svært at sige nej, men det er jeg nødt til nu.

Du vil gerne have tid til at tænke over dit arbejde og de enkelte værker?

Ja, for når jeg er i gang med at skabe, er jeg i flow, i nuet. Det, jeg laver lige nu, fylder hele min bevidsthed, det er nærmest som en symbiose. Først når jeg er færdig med en opgave, og tegningerne bliver hentet og kørt til scanning, giver jeg slip. Senere, når den færdige bog ligger foran mig, er den løsrevet fra mig,

og jeg kan se tegningerne på en anden måde og tænker som regel: Næste gang vil jeg gøre det endnu bedre.

Du sender til scanning – du arbejder ikke på computer?

Alt det, jeg kan, er analogt. Sådan bliver tegningen flottest, ellers mister jeg alt for meget. Siden jeg var syv år, har jeg vidst, at jeg ville være illustratør, og jeg har haft materialer i hænderne hele mit liv. Hvis jeg vælger en pensel i en bestemt størrelse til lak eller til noget vandbaseret, så ved jeg præcis, hvad der sker. På en computer kan jeg ikke styre min fortælling, jeg mister min erfaring.

Håndværket er det vigtigste for dig?

Under min uddannelse var jeg på udveksling på Bratislavas Kunstakademi, hvor jeg lærte det grundlæggende og traditionelle boghåndværk både med tegne- og tryksteknik og opsætning af en bog. Det er grundlaget for mit arbejde, og det er vigtigt at være skolet i sit håndværk. Jeg lærte meget på det halve år. ✖

SIGNE KJÆR, illustratør, uddannet på Designskolen Kolding i 2015. Debuterede med billedbogen *Cirkus svimmel*, 2014. Vinder af Kulturministeriets Illustratørpris i år med *Bjørnen*, en billednovelle for unge med tekst af Tina Sakura Bestle (som modtog Forfatterprisen for bogen).